

Kuvan viesti

Kuvan lukemisen ja kirjoittamisen taito

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman tutkintotyö
Visuaalisen suunnittelun
suuntautumisvaihtoehto
Kevät 2006
Katri Saukonpää

OPINNÄYTETIIVISTELMÄ

Osasto Viestintä	Erikoistumisala Visuaalinen suunnittelu
Tekijä Katri Saukonpää	
Työn nimi Kuvan viesti, Kuvan lukemisen ja kirjoittamisen taito	
Lopputyön laji Mediateko	
Työn valmistumisaika 7.2.2006	Sivumäärä 69
Tiivistelmä	
<p>Opinnäytetyöni käsittelee kuvan rakennetta ja rakenteeseen vaikuttavia tekijöitä. Näihin tekijöihin paneudun mm. aistien kautta. Käsitteelen kuvan kaksi- ja kolmiulotteista muotoa, valoa ja tunnelmaa sekä sommittelua ja siihen liittyviä tekijöitä.</p> <p>Opinnäytetyön perustana käytän oppimiani tietoja visuaalisen suunnittelun parissa ja myös teoreettisia tietoja aiemmista opinnoistani elokuvan ja valokuvauksen puolelta. Perehdyn myös luomisprosessiin joka tuottaa lopputuloksena mediateon eli valokuvanäyttelyn ja portfolion. Myös kirjallisessa osiossa keskityn lopputulokseen eli näyttelykuviin ja teoria onkin tukena käytännölle. Opinnäytetyössä on liitteenä suuri määrä esimerkkejä ja kuvia jotka selkeyttävät kuvan viestin teoriaa.</p> <p>Opinnäytetyöni on hyvin henkilökohtainen oppimisprosessi ja sen tarkoitus onkin tukea minua itseäni valokuvauksen teorian oppimisessa ja selkeän kuvallisen viestin luomisessa.</p>	
Aineisto Kirjallisuus, luennot, valokuvat, piirustukset ja maalaukset	
Asiasanat Visuaalinen lukutaito, visuaalinen järjestys, aistit, visuaalinen ymmärrys, sommittelu	
Säilytyspaikka TAMK / Taide ja viestintä	
Muita tietoja	

THESIS

SUMMARY

Department Media Programme	Area of specialisation Visual Design
Author Katri Saukonpää	
Title Message of a picture, Reading and writing images	
Sort of Final Thesis (Written / Project / Portfolio) Project	
Date 7.2.2006	Number of pages 69
<p>Summary:</p> <p>My final theses deal with structure of an image and the factors which are involved with building this structure. My theses go deep into senses, shapes, two and three dimensional substance, light, mood and design in an image and picture plain.</p> <p>My theses are based on my studies with visual design and on my previous, both practical and theoretical, studies with film, animation and photography.</p> <p>Sort of my final theses are project and together with the theory I have made a photographic exhibition and portfolio. The practical project is based on the written theory and the written part supports the project.</p> <p>In the theses is attached a lot of visual examples what clears out the theory.</p> <p>My theses are a personal learning process and its meaning is to support the theory of photographing and the process of an clear image.</p>	
Material (e.g. audio / video tape, photographs, slides, paintings, statues...) Literature, lectures, photographs, drawings and paintings	
Key words Visual reading, visual order, senses, visual perception, design	
Filing Tampere Polytechnic, Art and Media	
Other information	

Sisällys

1	Johdanto.....	2
2	Kulttuurin merkitys viestissä.....	3
2.1	Viesti ja sen lukeminen.....	3
2.2	Kuvan lukeminen, merkityksellistäminen	4
3	Aistit.....	7
3.1	Näköaisti.....	8
3.2	Tuntoaisti	8
3.3	Kuuloaisti	9
3.4	Haju- ja makuaisti.....	9
3.5	Tasapainoaisti.....	10
3.6	Kuudes aisti ja intuitio.....	11
3.7	Mielikuvat.....	12
4	Valokuvauksen eri lajeja	12
4.1	Mainoskuva.....	12
4.2	Muotokuva	13
4.3	Dokumenttikuva ja uutisjournalismi	14
4.4	Taidekuva	15
5	Muoto ja tunne	17
5.1	Hahmo eli kaksiulotteinen muoto ja sen luoma aistimus	17
5.2	Muoto, kolmiulotteisuus	17
5.3	Kuvio ja toistuva kuvio	18
5.4	Tekstuuri eli koostumus.....	20
6	Valo ja tunnelma	21
6.1	Suoravallo, yhdestä lähteestä	21
6.2	Suodattunut valo yhdestä lähteestä ja heijastunut valo	22
6.3	Täysin tai tasaisesti suodattunut valo, varjoton.....	23
6.4	Silhuetti	23

6.5	Salama.....	24
6.6	Valon käyttäminen tunnelman luojana	25
6.7	Valon elementit.....	26
7	Sommittelu	28
7.1	Linjat ja viivat	28
7.2	Mittakaava, fyysinen tila ja esitetty tila	33
7.3	Fyysinen tila ja sommiteltu tila.....	34
7.4	Esitetty tila eli rakennettu todellisuus	35
7.5	Tasapaino	35
7.6	Tasapaino, sommittelu ja tunne liikkeestä ja painosta.....	36
7.7	Hallitsevuus	44
7.8	Suhde	47
7.9	Rytmi.....	47
8	Kauneus, toimiva kuva.....	48
9	Oma työ	50
10	Lopullinen analyysi	52
10.1	Valmiit kuvat	52
10.2	Raportti	53
11	Lähteet	57
11.1	Internet- ja luento lähteet:.....	58
12	Liitteet	61
12.1	Näyttelyhakemus	61
12.2	Englanninkielinen työnkuvaus	62
12.3	Kuvalista	64

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee kuvan rakennetta ja rakenteeseen vaikuttavia tekijöitä. Opinnäytetyön perustana käytän oppimiani tietoja visuaalisen suunnittelun parissa ja myös tietoja aiemmista opinnoistani elokuvan ja valokuvauksen puolelta. Perehdyn myös luomisprosessiin joka tuottaa lopputuloksena mediateon ja portfolion. Työssä keskityn lopputulokseen ja siinä käytettyihin efekteihin (katsojalle luodaan kuvallinen kokonaisuus ja hänet saadaan uskomaan näkemänsä). Opinnäytetyöni on hyvin henkilökohtainen oppimisprosessi ja sen tarkoitus onkin tukea minua itseäni valokuvauksen teorian oppimisessa.

Valokuva on kommunikointia, siihen sisältyy viesti. Kuinka se viesti on luettavissa ja miten se rakentuu, riippuu viestin tekijästä, hänen näkemyksestään, tavastaan lukea maailmaa ja kulttuuria sekä myös aikakaudesta jolloin viesti on luotu. Valokuvassa on kaksi viestin kanssa työskentelevää henkilöä, sen tekijä ja lukija. Lukukokemus pohjautuu myös lukijan kokemuksiin, kulttuuriin, tottumuksiin ja näkemykseen.

Visuaalisen viestin tekijän tulee huomioida omaa työtään myös kuvan lukijan näkökulmasta. Viestiä suunniteltaessa on tiedettävä kuinka viestiä voidaan tulkita ja ketä tulkitajat mahdollisesti ovat. Kaikkia tietenkään ei voi tyydyttää ja tavoittaa viestillä, mutta on osattava perustella, miksi on luonut tietynlaisen viestin ja kenelle se viesti on tarkoitettu.

Joskus viestin luoja rakentaa lukukokemuksen fiktiiviselle perustalle. Silloin on osattava käyttää muitakin osa-alueita sujuvasti ja taitavasti kuin vain näkyvämpiä kuten rajausta tai objektin asemointia. Muita huomioitavia osia ovat mm. värit, valo, esineet, muodot ja tunnelma. Todellisuuden manipulointiin on kiinnitettävä enemmän huomiota ja sen rakentamisen on oltava uskottavaa.

Valokuvaus on aikoinaan luotu todellisuuden kuvaamiseksi, tiedon välityksen helpottamiseksi ja totuuden heijastamiseksi. Siihen on myös aina liittynyt todellisuuden manipulointi, lavastuksellisuus ja haluttujen viestien rakentaminen. Vaikka kuvallinen manipulointi on nykyään helpompaa kuin koskaan, ei katsoja kuitenkaan usko kaikkea. Siksi on tärkeää että viestin tekijä rakentaa uskottavan todellisuuden jotta viesti tulkitaan varmasti tekijän haluamalla tavalla.

2 Kulttuurin merkitys viestissä

Lapsuudesta lähtien olemme kartoittaneet informaatiota. Olemme keränneet ja imeneet itseemme kulttuurillista tietoa ympäröivästä maailmasta, opetelleet ymmärtämään ja lukemaan viestejä jotka kertovat meille käyttäytymisen sääntöjä, informaatiota ja viihdyttävät meitä. Kuvallisen viestinnän oppimisessa ja ymmärtämisessä on vahvana pohjana kielellinen viestintä. Verbaalinen viestintä on antanut nimen näkemillemme asioille. Ympäristön havainnoimiseen taas käytämme aistejamme. Se että pystymme järjestämään informaatiota ja oppimaan uutta on siis aistiemme harjaantuneen käytön ja jo ennestään oppimiemme asioiden ansiota. Vanhan informaation päälle rakennamme uutta tietoa uusista palasista.

Kuvallisen viestin ymmärtämisellä ja kulttuurilla on vahva yhteys toisiinsa. Kulttuurista voidaan erottaa ainakin seuraavat kolme ulottuvuutta:

Se ilmaisee älyllisen, henkisen ja esteettisen kehityksen yleistä prosessia, se ilmaisee jonkin kansan, ajanjakson tai ryhmän elämäntapaa tai on nimitys älyllisen ja taiteellisen toiminnan tuotteille tai käytännöille. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 9)

Kulttuuri antaa meille viestinnän taidot, esittää meille oman todellisuutemme jonka kanssa opimme elämään.

2.1 Viesti ja sen lukeminen

Kuvan todenkaltaisuus on kuvan lumon tärkein perusta. Kuvat vaikuttavat meihin ja tapaamme jäsentää todellisuutta. Katsojan tulee ottaa paikkansa kuvan edessä. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 22)

Kuinka me kuvien lukijat sitten osaamme lukea kuvissa olevia viestejä ja näin ollen ottaa paikkamme kuvan edessä? Kuvanlukemisen taitoa on tutkittu mm. kognitiivisella lähestymistavalla. Kognitiiviselle lähestymistavalle on ominaista se, että ihminen nähdään aktiivisena havaintojen ja tiedon prosessoijana, jonka aiemmat tiedot ja kokemukset vaikuttavat siihen, kuinka hän vastaanottaa ja tulkitsee uutta informaatiota (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 4).

Katsojalle kuvat avautuvat ikään kuin luonnostaan, niiden merkityksen muodostumisen mekanismit ja yhteydet erilaisiin visuaalisiin järjestyksiin jäävät kuitenkin piiloon. Se miten näiden kuvien viesti vaikuttaa lukijaan, hänen mielipiteeseensä, maailmankatsomukseensa ja minäkuvansa rakentumiseen on hitaasti rakentuva monimutkainen koko-

naisuus. Katse poimii tiettyjä mielenkiinnon kohteita (enemmän tai vähemmän tietoisesti), rakentaa niistä kokonaisuuksia ja liittää ne osaksi tuttuja merkityksiä. Visuaalinen lukutaito on opittu jo lapsena ja se on liitetty osaksi verbaalia oppimista. Syvälinen kuvien lukutaito vaatii kuitenkin opettelemista ja katsoja voikin kehittää omaa visuaalista ymmärrystään. Varsinaisesta visuaalisesta lukutaidosta voidaankin puhua vasta sitten kun katsoja alkaa pohtia visuaalisten järjestysten merkityksiä ja tulee tietoiseksi niihin liittyvistä voimista, rakenteista ja valtasuhteista (Aalto, 2004).

2.2 Kuvan lukeminen, merkityksellistäminen

Roland Barthes loi järjestelmällisen mallin merkityksellistämisestä, jonka ajatuksena on kahdella tasolla tapahtuva merkityksenantoprosessi. Merkityksen analysoimista neuvottelu- ja vuorovaikutusprosessina ensimmäisellä tasolla kutsutaan denotaatioksi. Merkityksellistämisen toisella tasolla Barthes nimeää konnotaation, myytin sekä symbolisen tason. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 27)

Myös mm. Tuominen ja Nordström ovat antaneet omat nimikkeet merkityksellistämisen tasoille jotka esittelen seuraavaksi. Termit denotaatio ja konnotaatio ovat peräisin sveitsiläiseltä kielitutkijalta Ferdinand De Saussurilta.

1. Merkityksellistämisen kaksi tasoa

Merkityksellistämisen tasojen eri määritelmiä:

1. Denotaatiotaso, ensimmäinen taso

Merkityksellistämisen ensimmäisellä tasolla käsitellään merkin suhdetta tarkoitteensa ulkoisessa todellisuudessa. Barthes viittaa käsitteellään denotaatio merkin yleisemmin

hyväksytyyn merkitykseen. Denotaatiolla tarkoitetaan siis merkin ilmisältöä. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 27)

Nordström kutsuu denotaatiota merkin muodolliseksi ja puhtaaksi merkitykseksi. Viestinnän termein hän nimeää tämän myös pääkoodiksi. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 30)

Tuominen erottaa visuaalisen merkin denotaatiossa kaksi ulottuvuutta.

a) Merkin täytyy muistuttaa todellisuutta, jotta kuvassa olevan koiran tunnistaa koiraksi on kuvassa oltava koiran todellisia piirteitä.

b) Denotaation on eroteltava merkit toisistaan siten, ettei niitä sekoiteta toisiinsa. Esim. että katsoja erottaa kuvasta koiran ja ihmisen. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 30)

2. Denotaatio, miellän objektin kuvassa liikennemeriksi

(<http://katastro.fi/~eetu/pietari02/>)

2. Konnotaatio- ja assosiaatiotaso, toinen taso

Barthesin mukaan konnotaatio on yksi merkin kolmesta tavasta merkityksellistää toisella tasolla (ks. Kuva nro. 1). Konnotaatio kuvaa vuorovaikutusta joka syntyy merkin kohdatessa käyttäjiensä tuntemukset tai mielen liikkeet sekä kulttuuriset arvot. Merkitykset ovat subjektiivisia, sillä tulkinta riippuu ainakin yhtä paljon tulkitsijasta kuin itse kohteesta tai merkistä.

Konnotaatiolla tarkoitetaan merkin tuottamaa sivumerkitystä tai viittausta, joka ei ole denotaation tavoin yksiselitteinen. Konnotaatiot antavat merkeille elämän ja tekevät niistä käyttökelpoisia kommunikation välineitä. Kuvan sivumerkityksien taso sisältää kaikki ne viittaukset ja kulttuuriset sidokset, jotka kuvassa on (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 27 ja 30)

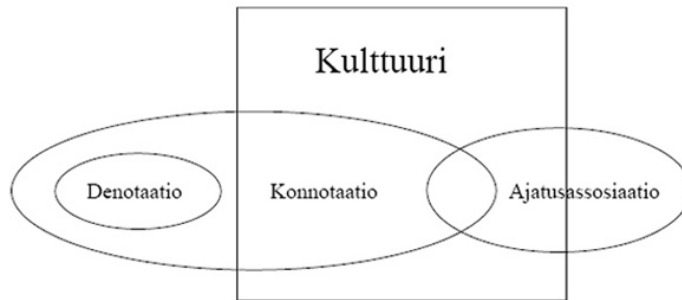
Konnotaatio, suomalaisen kulttuuritaustani takia en saa kuvan objektin viestistä selvää. Liikennemerkki on kuvattu Gruusiassa.

Konnotaatio luo siis kulttuurillisia assosiaatioita, mutta siinä on myös poikkeuksia jotka pitää erottaa konnotaatiosta: ”Kaikki assosiaatiot eivät kuitenkaan kuulu sivumerkityksien joukkoon, vaan ne erotetaan ajatusassosiaatioiksi. Kun käsitteeseen liittyy yksilöllä henkilökohtaisia muistoja, kyse on henkilökohtaisista elämyksistä, ei konnotaatiosta.” (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 30)

Assosiaatiotasoa eli symbolinen ja myyttinen taso muodostuu viittaussuhteista, jotka muotoutuvat katsojan oman kokemuksen ja kuvan synnyttämien mielikuvien kautta. Esim. kuva koirasta saattaa tuoda katsojan mieleen lapsuuden kesät jne. Suurin osa assosiaatioista on kulttuurisia, mutta jokainen katsoja kuljettaa aina mukanaan omia ajatuksiaan ”aktivoitessaan” kuvan. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 30)

Assosiaatiotasoa, luulen että takaa-ajo paikalle on 50 metriä. Liikennemerkin ihmiset juoksevat ja toinen ajaa toista takaa.

3. Nordströmin kuvan tulkintamalli. (Mäntylä-Kontkanen, 1997,31) Kaaviossa on nähtävillä kuinka denotaatio, konnotaatio ja ajatusassosiaatio sijoittuvat kulttuuriin.

3 Aistit

Mitä harjaantuneempi lapsi on käyttämään aistejaan, sitä tarkemman kuvan hän saa ympäristöstään. Aistien välittämät tiedot muokkautuvat mielikuviksi ja mielikuvien tunnistaminen, vertailu ja jäsentely tuottavat tulokseksi oivalluksia, päätelmiä ja ajatuksia, joihin saattaa liittyä voimakkaita tunnepohjaisia elämyksiä ja kokemuksia.

(Mäntylä-Kontkanen, 1997, 21)

Aistit ovat ihmisen tärkeimpiä tiedonkeräysvälineitä ulkomaailmasta. Niiden avulla ihminen saa tietoa, nautintoa ja pystyy toimimaan. (Bryan, 1995, 3) Informaatio välittyy silmien, korvien, nenän, suun ja tunnon kautta aivoille jotka järjestävät tämän informaation ymmärrettävään muotoon ja meidän tietoiseen käyttöömme. Aistien avulla me olemme myös oppineet kaiken ympäröivästä maailmastamme, olemme oppineet kommunikoidaan, sisäistämään ja järjestämään informaatiota.

Aistimukseen perustuva havainnointi on valikoivaa ja yksilöllistä sillä kokemustemme ja kiinnostuksiemme mukaan valitsemme ne ärsykkeet jotka näemme ja kuulemme. Näkeminen on erilaisuuden havaitsemista. Havaitsemisen taidot antavat perustan visuaalisen ajattelun kehittämiseksi. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 21)

Käsittelen lopputyössäni tarkemmin aisteja ja niiden toimintatapaa koska juuri aisteja käytämme katsoessamme ja analysoidessamme kuvia. Kuvat antavat ärsykkeen aisteillemme jotka kuljettavat tiedon tietoisesta minämme prosessoitavaksi. Valokuvan rakenne kohdassa on myös tärkeää ymmärtää aistien merkitys kuvan lukemisessa ja lukukokemuksen aikaansaamiin tunteisiin katsojassa. Kuvasta tulevat tunteet ovat psy-

kologisia mutta ajatukset niistä pohjautuvat todellisiin, opittuihin ja fyysisiin tuntemuksiin. Suurin osa mm. mainonnasta nojautuu mielikuviin ja visuaaliseen houkuttavuuteen.

3.1 Näköaisti

Näkö on ihmisen tärkein aisti. Näköaisti tarkoittaa oikeastaan kykyä havaita valoa ja tarkkailla sen avulla ympäröivää maailmaa. Valo taas on aaltoliikettä. Silmät erottavat valona tietyn sähkömagneettisen aallonpituusalueen, joka on sähkömagneettisessa spektrissä infrapuna- ja ultraviolettisäteiden välissä. Näkyvän valon eri aallonpituudet näemme eri väreinä. Ihmisen kolmiulotteinen näkökyky eli stereonäkö kehittyy jo vauvana. Stereonäkö on kolmiulotteisen maailmankuvan syntymiselle tärkeä, vaikkakaan ei välttämätön osatekijä. Tavallaan silmä toimii ihmisellä samalla tavalla kuin kameran objektiivin kuvattaessa. Silmä kuvaa kohteet ja aivot työstää tämän informaation ymmärrettävään muotoon. (Bryan, 1995, 4) Kuvia katsoessamme näköaisti toimii yhteydessä muiden aistien ja opittujen mielikuvien kanssa vaikkamme sitä usein tiedostakaan.

3.2 Tuntoaisti

Tuntoaisti on oikeastaan monta eri aistia ja tuntoaistinsoluja on ihon lisäksi muuallakin elimistössä, mm. mahalaukussa ja virtsarakossa. Tuntoaistinsolujen reseptorit eli vastaanottajasolut ovat pääasiassa ihon ulkopinnassa. Niiden avulla ihminen aistii kosketusta, kylmää ja kuumaa, kipua, pehmeyttä jne.

(http://www.edu.fi/oppimateriaalit/kaytannonfysiikka/asuinymparisto_tuntoaisti.asp)

Tuntoaistin tekemä havainto ei saa vahvistusta aivoilta. Sen reagoitukyky on paljon nopeampi ja se saa vastauksensa toimintaa selkäytimestä joka käskää lihasten reagoida nopeasti. Tämän jälkeen tieto vasta ulottuu aivoihin asti ja ihminen tuntee kipua yms. Tuntoaistin aivoille lähettämä signaali on opittua refleksien omaista tietoa. (<http://fi.wikipedia.org/wiki/Tuntoaisti>)

4. Kokemuksestamme tiedämme että pyyhe tuntuu pehmeällä iholla. Kuvassa oleva valaisu vielä korostaa pyyhkeen pehmeyttä ja tekstuurin näkymistä. Mielikuva pyyhkeen pehmeystä on tehokas ja tuntoaistiin vetoava. Pehmeys on opittu tuntoaistin kautta.

(<http://www.palonen.fi/jpgkuvat/japani/isot%20japani/pyyhe.jpg>)

3.3 Kuuloaisti

Kuulo on myös yksi tärkeimmistä aisteistamme. Tarkkakin korva erottaa kuitenkin erikorkuisia ääniä rajoitetusti. Ihminen kuulee ääniaaltoja joiden taajuus on noin 20–20 000 Hz (hertsiä eli värähdystä sekunnissa). Kun ihminen vanhenee, tärykalvo paksunee, silloin erityisesti korkeiden äänien kuuleminen heikkenee.

(<http://fi.wikipedia.org/wiki/Kuulo>)

Kuulon merkitys nykyisessä yhteiskunnassa on kulttuurillinen, kuulon avulla kommunikoidaan muiden kanssa, kuunnellaan musiikkia ja huomioidaan ympärillä tapahtuvia asioita kuten liikennettä. Koska aivojen kuulokeskus kerää talteen informaatiota kuululista äänistä, voi tietyn ääneen kuuleminen herättää kuulijassa assosiaation äänen syntyperästä ja liittää sen tiettyyn tunteeseen. Kuuloaisti tukee myös kolmiulotteisen tilan tuntua ja sen hahmottamista. Kuuloaisti ja aivojen kuuloaisti alue käyttävät vain osan kaikista kuulemistamme informaatioista. Kuuloaisti on valikoiva.

(Bryan, 1995, 10)

3.4 Haju- ja makuaisti

Ihmiselle hajuaisti on toki tärkeä aisti mutta sitä ei enää käytetä hengissä säilymiseen. Hajuaistin tehtävä on ihmiselle lähinnä tarkistaa hengitettävän ilman ja ravinnon laatu. Haju- ja makuaisti ovatkin tiiviissä yhteydessä toisiinsa. Jos ihminen syödessään jotain

ruokaa ei haista ruuan erittämää tuoksua, ei ruokakaan maistu. Hajuaistin yhdistyessä syömistoimintaan ruoan maku vahvistuu.

(<http://www.edu.fi/oppimateriaalit/kaytannonfysiikka/fysiikka.asp>)

Hajuaisti tuo ihmisen elämään lisäarvoa, se tuottaa tuntemuksia tilanteista, muistoista, se saa ihmisen voimaan pahoin tai tuo ”veden kielelle”. Hajuaisti on myös usein liitoksissa muistoihin ja voi laukaista tuntemuksia asioista joita meille on tapahtunut. Maku-aisti taas on vahvassa yhteydessä näköaistiin ja sen luomaan tietoon ruuan konkreettisuudesta. Jos ruoka näyttää epähoukuttelevalta, se tuskin mielessämmeäkään maistuu hyvältä. Kirkkaat värit saavat ruuan tuntumaan maistuvammalta ja houkuttelevammalta. Joskus kuitenkin visuaalisuus ja opitut tavat pettävät. (Bryan, 1995, 8)

5. Hampurilainen näyttää väriensä vuoksi houkuttelevalta. Meillä on mielikuva joka pohjautuu todelliseen syömiskokemukseen ruuan hajusta ja mausta. Tämän hampurilaisen todelliset ainesosat tuskin ovat edes syötäviä. (http://img.mtv3.fi/mn_kuvat/mtv3/uutiset/yleiskuvia/ruoka_ravinto_elintarvikkeet/9104.jpg)

3.5 Tasapainoaini

Tasapainoaini on yksi fysiologisista aisteista. Sen avulla ihmiset ja eläimet voivat mm. kävellä kaatumatta Tasapainoainimuksen kaikkia muotoja voidaan kuvailla kiihtyvyyden havaitsemisena. Tasapainoaini koostuu kolmesta osasta: Liike-elimestä (sisäkorvan kaarikäytävät), sisäkorvan kuulokivielimestä ja mm. lihaksissa olevista reseptoreista, jotka muodostavat asentoainin. Liike-elin aistii kulmakiihtyvyyksiä, kuulokivielin aistii suoraviivaisia kiihtyvyyksiä ja asentoaini kertoo kehon eri osien asennosta toisiinsa nähden. Tasapainoainin häiriintyminen aiheuttaa huimausta ja pahoinvointia ja fysiologiassa puhutaan aistiharhoista. Tasapainoaini on myös yhteydessä näköaistiin. (<http://fi.wikipedia.org/wiki/Tasapainoaini>)

Tätä voidaan käyttää hyvänä voimakeinona sommittelun ohella jotta katsojalle saadaan luotua mielikuvia ja tunnetiloja jotka pääasiallisesti vaikuttavat aivojen informaation käsittelyyn optisina harhoina.

6. Kuvan tunnelma on vauhdikas. Kuvassa on käytetty tasapainoa luomaan liikettä ja dynaamisuutta.

<http://www.honda.fi/>

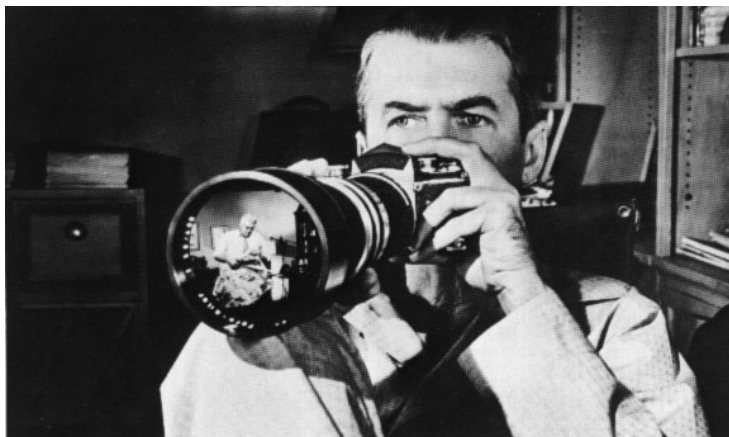
Tarkempaa tietoa tasapainon vaikutuksesta kuvaan ks. kappale seitsemän.

3.6 Kuudes aisti ja intuitio

Kuudes aisti on ihmisen "näkyvätön" aisti. Se katsotaan ennakoivaksi, vaarasta varoit-
tavaksi aistiksi. Tässä mielessä se liittyy läheisesti myös intuition käsitteeseen.
(http://fi.wikipedia.org/wiki/Kuudes_aisti)

Tiedostamaton tiedetty tieto on intuitiota. Intuitio perustuu aivojen tiedostamattomaan
ja sanattomaan kykyyn kerätä ja käsitellä tietoa ja etsiä hankalasti havaittavia asiayhte-
yksiä. Intuitiota varten aivoissa on oma muistijärjestelmä alitajuisille muistoille, jotka
ovat tietoisuuden tavoittamattomissa.

(http://fi.wikipedia.org/wiki/Intuitio#Intuitio_ja_kuudes_aisti)

7. Tässä hyvin selkeä ja tunnettu esimerkki intuition tunteesta. Kuvassa olevan miehen
elekielestä katsoja voi päätellä että mies näkee jotain joka saattaa hänet vaaraan. Kuva
on Hitchcockin elokuvasta Takaikkuna.

(<http://www.cc.jyu.fi/~kaarlo/kuvat/rearla.jpg>)

3.7 Mielikuvat

Elämme edellä mainittujen aistiemme varassa ja niiden avulla arvioimme, tarkkailemme ja kommunikoimme ulkomaailman kanssa. Aistien avulla olemme oppineet asioita ja tunnemme erilaisia tunteita ja aistimuksia jotain tiettyä asiaa ajatellessa. Nämä ajatukset taas ovat mielikuvia. Mielikuvat ovat meille heijastus todellisuudesta. Ne ovat asioita joita meillä ei ole mutta tiedämme niiden olemassaolon. Meillä on opittu kuva mm. asioiden laadusta, koosta, muodosta, tunteesta, hajusta, äänestä ja painosta. (Bryan, 1995, 17) Kuvallinen mainonta käyttää usein hyväkseen katsojan mielikuvia.

8. Ajatus hampurilaisesta saa useimman meistä ajattelemaan herkullista pikaruokaa. Meillä on mielikuva hampurilaisen laadusta ja sen herkulliseksi tekevistä piirteistä. Kun vertaa edellä olevaa hampurilaista kohdassa haju- ja makuaisti olevaan hampurilaiseen, voi mielikuvan luoma tunne olla houkuttelevampi kuin tässä hollantilaisessa mainoskuvassa.

(<http://home.hccnet.nl/h.schalen/produkten/2003-hamburger-001-a.JPG>)

4 Valokuvauksen eri lajeja

Opintojeni aikana olen opiskellut useita valokuvauksen tyyliä, joista haluan eritellä seuraavat minua kiinnostavat lajit. Ne ovat mielestäni myös näkyvin osa kuvallista viestintää ja katsoja on niiden kanssa tekemisissä päivittäin.

4.1 Mainoskuva

Mainoskuvan tarkoitus on esitellä ja luoda suhde tuotteeseen. Suurimman osan mainoskuvista tarkoitus on herättää katsojassa mielikuvia, kiinnostusta ja tunne että ilman tätä

tuotetta, oli se sitten esim. palvelu, myyntiartikkeli tai vaalimainos, katsoja ei tule toimeen. Mainoskuvan tulee olla houkutteleva, informatiivinen, huomiota herättävä ja aikaansa edellä. Mainonta on väline jonka avulla ihmiset pyritään saamaan ostamaan tuote (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 16). Mainoskuva on houkute ja visuaalinen todiste tuotteesta. Mainoskuvan viestin tulee olla riittävän selkeä ja helposti ymmärrettävä jotta sen lukeminen onnistuu tarjonnan keskeltä. Mainoskuva pyrkii lisäämään kiinnostavuutta kohteeseen ja käyttää apukeinoinaan kulttuurille tyypillisiä merkkejä ja merkityksiä. Toinen mainoskuvissa käytetty keino on herättää vastakkaisia reaktioita ja rikkoa totuttuja esittämisen tapoja. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 18)

Mainoskuva on mainostarkoituksessa käytetty kuva. Se on sommitelma johon kuuluu teksti. Mainoskuva on osa laajempaa kokonaisuutta, kuten visuaalinen viestintä, massakuva tai käyttökuva. Mainoskuva on mielikuva tuotteesta, ja pyrkimys sen mielikuvan säilyttämiseen katsojan mielessä. Mainos ja mainoskuva ovat näkyvä osa tämän päivän arkitodellisuutta. (Mäntylä-Kontkanen, 1997, 18)

Osoitteet
Puhelin numerot
Tolmiolat
Karttahuu
www osoitteet
Yritystiedot
Tolmiolat
Sähköposti
Osoitteet
Puhelin numerot
Tolmiolat
Karttahuu
www osoitteet
Yritystiedot
Tolmiolat
Sähköposti
Osoitteet
Puhelin numerot

0€

** 8,21 snt/puh
+2 snt/min
0500 8,21 snt/puh
+22,90 snt/min

**Yritystiedot Maksutta
020300200**

On asioita joista ei tarvitse maksaa!

9. Esimerkki mainoskuvasta, <http://www.020300200.com/>

4.2 Muotikuva

on yksi valokuvauksen muoto joka on omistautunut esittämään vaatteita, kosmetiikkaa ja muita kulttuurin trendikkäitä tuotteita. Muotikuvaus on luonut itselleen omat säännöt esteettisyyden esittämiseen. Kerronnassa saatetaan käyttää eksotiikkaa, juonellisia tarinoita sekä fantasioita. Muotikuvan tärkeitä osia on kuvan kerronnallisuus ja imagon luominen. Katsojan tulee saada narratiivinen kokemus vaikka mainoskuva koostuisi vain yhdestä kuvasta.

Muotikuvat esitetään yleensä muotilehdissä tai mainonnassa. Mainoskuvan ja muotikuvan ero on yleensä esitettyjen tavaroiden laatu ja markkina-arvo. Muotikuvaus on lähempänä taiteellista valokuvaa kuin mainoskuva. Mainoskuvan voi rinnastaa helposti

dokumentoivampaan ja toisarvoiseen kuvalliseen kategoriaan joka määräytyy tuotteen arvon mukaan.

10. Muotikuvassa vedotaan katsojan mielikuviiin ja mielikuvitukseen. ©Eugenio Recuenco

4.3 Dokumenttikuva ja uutisjournalismi

Lehdissä käytetään kuvituksina useita eri kuvatyyppejä; Valokuvia, piirroskuvituksia ja manipuloituja tai lavastettuja valokuvia. Näiden kuvaviestien tarkoitus on antaa ihmiselle informaatiota, luoda uskottavuutta, välittää tapahtumien kulkua sekä lehdissä että muissa julkaisuissa. Dokumentaarisisessa lehtikuvakerronnassa valokuvan on oltava sekä informatiivinen että edustettava uskottavuutta ja aitoutta. Kuvareportaasissa kuvan tekninen laatu ei ole niinkään kriittinen, sen sisällöllinen painoarvo on tärkeämpi. Sisällön merkityksen merkittävyys on asia joka luo tavallisesta kuvasta kerronnallisesti vahvan ja onnistuneen. Kuvan ollessa kerronnallisesti onnistunut se voi myös edustaa uutisessa informoivampaa osaa ja edustaa enemmän tarinaa kuin itse kirjoitettu teksti. (Sanomalehtien liitto, 1994)

Kuvajournalistit ovat keskittyneet rakentamaan sellaista ilmaisua joka perustuu tukemaan valokuvan omaa kieltä eikä vain imitoimaan, tukeutumaan tekstiin ja käyttämään apunaan taittoa tai televisiomaista kerrontaa. (Sanomalehtien liitto, 1994)

Kuvajournalismin lukemisessa Vanhanen päätyy oletukseen, että kuva mielletään visuaalisesti, mutta teksti antaa kuvalle tarkan merkityksen. Tekstin rooli mielletään asialliseksi kuin kuvien. Kuvien erilaiset intensiteetit ja painotukset saavat aikaan vuoropuhelua kuvien ja tekstien välille. (Vanhanen, 1991, 97)

Dokumentaarinen valokuva esittää katsojalleen pettämättömän todellisuuden kuvatusta objektista. Katsojan kannalta dokumentaarisisessa kuvassa kommunikoinnin tulisi olla katsojan ja objektin välinen, ei kuvaajan ja objektin välinen. Dokumentaarisen kuvan ei siis tulisi ilmaista kuvaajan mielipidettä. (Lazroe, 1998, 98)

11. Esimerkki uutiskuvasta, vuoden lehtikuva 2004 ©Eetu Sillanpää

http://www2.hs.fi/extrat/kulttuuri/vuodenlehtikuvat2004/kuvat/Vuoden_lehtikuva.jpg

12. Esimerkki dokumenttikuvasta ©Sebastian Salgado

http://www.utah.edu/unews/news_images_2003/September/salgado_sugar.jpg

4.4 Taidekuva

Taidekuva on tekijänsä näköinen. Kuvassa tekijä ilmaisee mielipidettään, asioita joita hän pitää tärkeinä tai kauniina. Taidekuvalla yksilö voi ilmaista itseään lisäämällä objekti lisäksi kuvan viestiä ja omaa mielipidettään valoilla, väreillä, linjoilla, liikkeellä, objektien suhteella yms.

Valokuvasta, sen taiteellisuudesta ja kuvan taiteen rajoista on keskusteltu aina. Se ylittääkö valokuvan taiteellinen raja kuvaa luodessa, on useimmiten mielipidekysymys. Sosiologisen teorian mukaan vakavasti otettava taiteilija on se, joko esittelee töitään

vakavasti otettavissa gallerioissa; arvokasta kulttuuria on se mistä ”parempi väki” on kiinnostunut; massakulttuuria on se mistä massat pitävät. (Kulka, 2005, 17)

Alkuperäisesti valokuvia ei pidetty taiteena. Valokuvat olivat dokumentteja, todisteita, muistoesineitä, lehdistökuvia, perhekuvia yms. Nykyäänkin suuri osa valokuvista on luotu tähän tarkoitukseen mutta kuva, joka herättää samoja tuntemuksia kuin muu taiteeksi luokiteltu työ, voidaan tulkita taiteeksi (Wakefield, 2002)

13. Esimerkki taidekuvasta

Kaikki edellä mainitut kategoriat voidaan yhdistää tekstin, puheen tai muiden kuvien kanssa. Tällöin niiden vaikutus ja viesti muuttuu. Näillä viesteillä saadaan myös luotua tunteita, mielikuvia ja uskottavuutta katsojalle. Jos katsoja ei ole harjaantunut visuaalisen kuvan lukemisessa, voi luodut mielikuvat vaikuttaa paljon hänen mielipiteisiinsä ja olotiloihinsa. Kuvallisen viestin paino ja vaikutus on suurempi, autoritäärisempi ja merkityksellisempi kuin kirjoitetun viestin paino. Kirjoitetun viestin kanssa viestin vastaanottaja osaa olla kriittisempi. Kuvallinen viesti tuntuu uskottavammalta ja viestin tekijän mielipide saattaa helposti unohtua.

5 Muoto ja tunne

5.1 Hahmo eli kaksiulotteinen muoto ja sen luoma aistimus

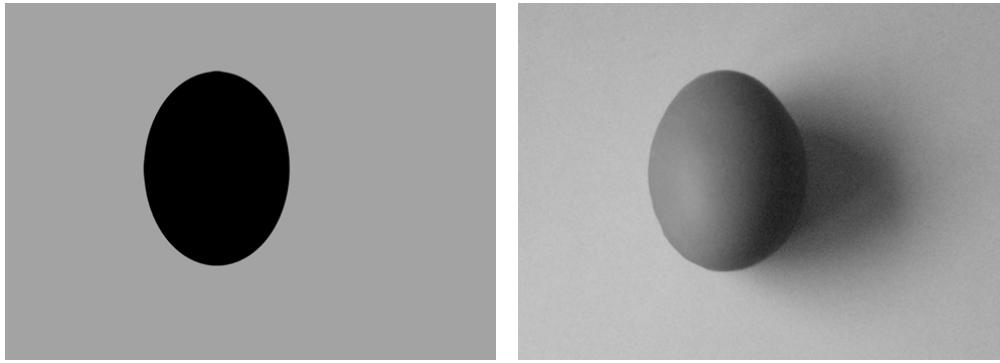
Valokuva on kaksiulotteinen esitys olemassa olevasta kolmiulotteisesta maailmasta. Aivomme lukevat opittujen tietojen mukaisesti litteän kuvan esim. joksikin tunnetuksi esineeksi vaikka oikeasti näemmekin vain kuvan joka esittää objektia. Kuvassa oleva objekti taas voidaan jakaa kahteen eri osaan: Hahmoon ja muotoon. Valokuvassa hahmo voidaan määritellä kuvassa olevan objektin kaksiulotteisuudeksi. (objekti on siis laadultaan kaksiulotteinen) Kuvaa tarkkaillaan ilman yksityiskohtia ja keskitytään sen luomaan hahmoon. Hahmon avulla katsoja järjestää alkukantaisesti tietoa ympäröivästä maailmasta ja järjestää visuaalisia viestejä ymmärrettävään järjestykseen. Hahmo voidaan myös kokea objektin rajoiksi tai reunoiksi tai tila objektien välillä saatetaan kokea hahmoksi. Hahmon tehtävä on antaa objekteille rajat. Kuvassa nämä hahmot herättävät tunteen, reaktion katsojassa esim. tuntemuksia painosta tai liikkeestä. (Lazroe, 1998, 9)

Ensimmäinen asia jonka kuvan katsoja alitajuntaisesti tekee kuvan nähtyään, on kuvan jakaminen hahmoihin. Jos kuvan tekijä ei näytä kuvansa kuuluvan kolmiulotteiseen tilaan (mm. taustan syväterävyyden avulla) Hän pakottaa katsojan näkemään kuvan tai objektin omalta näkökulmaltaan. (Lazroe, 1998, 10)

5.2 Muoto, kolmiulotteisuus

Muoto on kolmiulotteinen eli voisi siis sanoa että muoto on hahmo jolla on varjo. Muodon tehtävä on ilmoittaa katsojalleen että objekti on olemassa kolmiulotteisessa tilassa. Muoto on tiukasti yhteydessä valon ja varjon käyttöön. Yhdessä ne pakottavat ihmisen näkemään kaksiulotteisessa kuvassa olevan objektin muotona ja kolmiulotteisena. Muodon kokemiseen kuuluu kolmiulotteisuuden lisäksi valon eri harmaa- ja värisävyt. (Lazroe, 1998, 20)

Kuvaajan pitää oppia tunnistamaan objektin muodot. Kun sen oppii, tavallinen rapistunut paperimyyty voi olla yhtä stimuloiva ja mielenkiintoine kuvauksen kohde kuin kauniisti muotoiltu auto. (Langford, 1997, 139)

14. *Kananmunan kaksiulotteinen hahmo*   *Kananmunan kolmiulotteinen muoto tulee esiin varjon kautta*

Kaareva muoto tai hahmo on yksi parhaista tavoista tehdä hahmo tunnistettavaksi. Kun kuvaaja kokoaa objekteja kuvaansa studiossa tai kuvauskohteessa, ja kuvattavia objekteja on useita, voi kuvan kokonaisuuden yhtenäistämiseen käyttää yhtä muotoa joka esiintyy kaikkien objektien olemuksessa. (Langford, 1997, 135)

5.3 Kuvio ja toistuva kuvio

Kuviolla tarkoitetaan muodon toistuvuutta. Jos kuvassa on yksi muoto (objekti), se herättää katsojan huomion ja katsoja tutkii yksityiskohtia. Kun muotoa toistetaan useamman kerran peräkkäin, se muuttuu kuvioksi ja sen yksityiskohdat eivät enää ole katsojan tarkkailun kohteena. Muodon toistuvuus aiheuttaa yleensä aisteissa turtumuksen ja aivot kategorioivat toistuvan aiheen useiksi vierekkäisiksi muodoiksi ja antaa sille nimen. Aivot eivät myöskään yritä nähdä eroavaisuutta kuvion muotojen välillä. Ellei yksi niistä ole suuresti eroavainen muusta ryhmästä, esim. eroavainen muodoltaan tai paljon suurempi ja näin kiinnittää katsojan huomiota. (Lazroe, 1998, 14) Jos yksi kuviosta eroaa huomattavasti muista, tätä kutsutaan poikkeavuudeksi kuviossa. Tällöin aivot ja silmät alitajunteisesti huomioivat kuvan erilaisen osa-alueen tärkeämmäksi ja näin nostavat sen tarkemman tutkinnan kohteeksi (Lazroe, 1998, 15). Kuvion poikkeavuuden voi aiheuttaa myös jokin muu kuin fyysinen ominaisuus kuvassa. Se voi esim. olla linjan muutos, objekti selkeänä kuvan etualalla, tunnistettava muoto sekamelskan keskellä tai vastaväri. Tehokkain huomion herättäjä on ihmisfiguuri tai yksityiskohtia ihmisestä esitettynä humoristisella, poliittisella tai muulla shokeeraavalla ja erikoisella tavalla.

Toistuvuus on kuin musiikki ja rytmit joilla kuvansa pääteemaa voi hallita, tukea, antaa sille kaikuja ja kontrasteja. (Langford, 1997, 137)

15. *Yksi, yksityiskohdat tutkittavampia*   *Ryhmä, yksityiskohdat muuttuvat kuvioksi*

Se miten toistuvuus ja sen käyttäminen näkyy omassa elämässämme ja maailmassamme pohjautuu tottumiseen. Olemme jo lapsena oppineet tavan jolla järjestämme ja tavan-omaistamme asioita jotta voimme ymmärtää ja samaistua ympäristöömme. Tiedon kategorioiminen ja järjestäminen suojaa meitä liialta informaatiolta, yksityiskohdilta ja stimulaatiolta. Ympäröivän tiedon järjestäminen helpottaa myös informaation prosessoinnissa. Jo kerran nähtyämme tai opittuamme jonkun asian tiedämme alitajuntaisesti, ettei jo opittua asiaa tarvitse uudelleen käsitellä. Jos jatkuvuudessa tai opituksessa kaavassa on muutos, se herättää huomion välittömästi ja kiinnitämme tarkkaavaisuutemme yksityiskohtiin. (Lazroe, 1998, 15) Esim.

16. *Toistuvuus, tekstuuri*

Toistuvuuden rikkoutuminen

Itse asiassa toistuvuuden rikkoutuminen on se tekijä joka usein antaa painotuksen kuvaajan valitsemalle pääobjektille. (Langford, 1998, 137)

5.4 Tekstuuri eli koostumus

Kuvassa tekstuurilla tarkoitetaan tunnetta, joko fyysistä tai ajatuksellista yksityiskohtaa jonka kuvan katsoja tuntee alitajunteisesti kuvan lukukokemuksen yhteydessä. Tekstuuri on vahvasti liitoksissa aisteihin ja opittuihin faktoihin. Kun otamme esineen käteemme esim. puisen kauhan, voimme käsillämme tunnustella sen yksityiskohtia. Kauhan varsi saattaa olla hieman karhea ja viileä. Puukauha on usein kevyehkö. Voimme myös tehdä useita muita huomioita sen ominaisuuksista vain sitä tutkien. Jos näemme kuvan kauhasta ja tunnemme sen fyysiset ominaisuudet jo entuudestaan, voimme kuvan yksityiskohtia tutkien tuntea samoja tuntemuksia kuin jos meillä olisi oikea kauha kädesämme. Kuvassa tarkat yksityiskohdat objektin tekstuurista auttavat meitä näiden tuntemuksien aistimiseen. Tekstuuri tukee myös silmiemme ja aivojemme oppimaa faktaa objektin ja maailman kolmiulotteisuudesta ja näin ollen ottaa kuvan objektin ja sijoittaa sen todellisuuteen jota elämme. (Lazroe, 1998, 19) Tekstuuri vastaa kysymyksiin miltä objekti tuntuu? Objektin tekstuuria korostaen valokuvaaja voi näyttää tavallisesta esineestä jonkun uuden näkökannan tai luoda intensiivisen suhteen kuvaan (tehokasta esim. mainoskuvauksessa). Ylhäältä tai sivulta tuleva valo auttaa painottamaan tekstuurin näkyvyyttä kameraan päin olevilla pinnoilla. Jos haluat herättää tunteita tekstuurilla, koeta työskennellä pehmeällä valolla. (Langford, 1997, 136 ja 113)

17. Pehmeä ja heijastunut valo tukee tekstuurin näkymistä

6 Valo ja tunnelma

Valokuvaus perustuu valoon. Kuinka kohde on valaistu vaikuttaa kuvan tulkintaan ja kokemiseen muodoista. Valaisu vaikuttaa siihen miten katsoja näkee kuvassa olevat objektit ja tuntuvatko ne esim. painavilta vai kevyiltä. Valon laskeutumiskulma taas luo tunteuksia tekstuurista ja kolmiulotteisesta muodosta sekä kuvatun objektin todenmukaisuudesta ja uskottavuudesta. (Lazroe, 1998, 23)

Erilaiset valaisutekniikat ja valonlähteet luovat erilaisia tunnelmia valokuvassa. Seuraavassa esittelen muutamia erilaisia valaisumahdollisuuksia ja niiden luomia vaikutuksia.

6.1 Suoravallo, yhdestä lähteestä

Tavallisimpia yhden valonlähteen kohteita on mm. aurinko, kuu tai studion päävalo. Siihen kuinka nämä valonlähteet toimivat kuvassa vaikuttaa valonlähteen lisäksi kaksi päätekijää: Kuinka kaukana valonlähde on objektista ja kuinka suuri tai vahva valonlähde on. Kun tämä yksittäinen valonlähde on lähellä objektia, se tuo muodon tai halutun alueen yksityiskohdat esille vahvasti ja selkeästi. Tällä valaisutekniikalla kuvasta tulee usein yksinkertaisempi, ohjatumpi ja intensiivisempi kuvakokemus katsojalle. Valonlähteen antama psykologinen tila on ohjaava ja pysäyttävä. Se ei anna katsojan katseen liikkua vapaasti kuvassa vaan ohjaa sitä Vahva yhden lähteen valaisu ei kuitenkaan tue tekstuurin näkymistä kuvassa ja sen suuret kontrastierot usein luovatkin kaksiulotteisen tunnelman. Kuvalliselta näkökannalta suoralla valolla saavutetaan välittömämpi ja suurempi vaikutus katsojaan. Katsojalle jätetään oma sisäinen tila tutkia kuvan viestiä ja hän voi keskittyä kuvan sisältöön (Lazroe, 1998, 23) Koska valon ja varjon ero on suuri, kuvan viesti tulee esille valaistujen alueiden kautta ja kuvaajan tuleekin pitää mielessä että katsoja seuraa valoa eli kuvassa olevia vaaleampia kohtia. (vrt. Silhuetti, Lazroe, 1998, 24)

Kun Valonlähde on heikompi ja kauempana kohteesta esim. kuunvalo, valon ja varjon kontrasti on suurempi, niiden reunat ovat jyrkemmät ja varjoalueilla on vähemmän yksityiskohtia. Kuvan tulkinnassa on enemmän tilaa katsojan omalle sisäiselle tulkinnalle ja kuvat vaikuttavat eteerisimmiltä ja pahaenteisimmiltä (Lazroe, 1998, 24)

18. Suoran valon kanssa varjon ja valon raja on jyrkkä

Kuunvalo antaa pehmeän tunnelman ja varjon ja valon raja pehmeä

6.2 Suodattunut valo yhdestä lähteestä ja heijastunut valo

Esim. Kirkkaana mutta kevyesti pilvisenä päivänä varjot piirtyvät selkeinä. Varjot ovat loivemmat sekä valon ja varjon raja pehmeämpi kuin pilvettömänä kirkkaana päivänä. Pilvien toimiminen suotimina vaikuttaa valoon ja varjoon niin että niiden raja muuttuu liukuvana vaaleasta tummaan. Jos katsoja ei pysty näkemään valon suuntaa, kiinnittyy hänen kohteensa alueille jotka ovat valaistu kirkkaammin. Varjoiset alueet jäävät vähemmälle huomiolle. Tämä jälkimmäinen vaikutus on myös mahdollista saada aikaan sekä suodattuneesta että heijastuneesta valonlähteestä ja sen luoma tunnelma on pehmeä mutta katsojan huomiota voidaan silti ohjailla. (Lazroe, 1998, 24)

19. Heijastunut valo oikealta antaa enemmän tutkittavuutta objektille

6.3 Täysin tai tasaisesti suodattunut valo, varjoton

Tasaisesti suodattunut eli varjoton valaisu saadaan aikaan ulkotilassa pilvisellä säällä ja studiossa suodatetulla päävalolla sekä useilla heijastavilla välineillä ja fill in, eli päävaloa heikommilla täytevaloilla. Tässä valaisun muodossa valon suunta ei näy selkeästi, valon säteet ovat tasaisesti hajaantuneet kuvattavan objektin ympärille ja varjon ja valon rajat ovat pehmeät, miltei olemattomat. Suodattunut valaisu tuo usein tekstuurin hyvin esiin koska yksityiskohdat ovat selkeästi piirtyneet. Valo tarjoaa katsojalle rauhallisen tilan jossa kuvan yksityiskohtia on helppo tarkastella. (Lazroe, 1998, 24)

20. Suodattunut valo. Tuotekuvassa täysin suodattuneen valon tekniikka tukee informaation selkeyttä, viestin suoruutta ja tuo tuotteen yksityiskohdat selkeästi esille.

6.4 Silhuetti

Silhuettissa kuvattu objekti on kokonaisuudessaan varjossa tai täysin alivalotettu kirkkaasti valotettua taustaa vasten. Kontrasti valon ja varjon välillä on dramaattinen ja vahva. Valon luoma vaikutus on vastakkainen verrattaessa yhden valonlähteen valaisutekniikkaan koska silhuettissa informaatio tulee katsojalle tumman tai varjon kautta. Kuvassa oleva esteettisyys riippuu täysin kuvattavan kohteen muodoista ja kuvan kaksiulotteinen näkökulma on korostunut. Silhuettissa käytetään vahvoja takavalvoja, jyrkkää kontrastia valon ja varjon välillä ja sitä käytetään salaperäisen tunnelman luomiseen. (Lazroe, 1998, 25)

21. Silhuetti

6.5 Salama

Salaman luoma tunnelma kuvassa on kaksiulotteinen koska salaman valo heittää kaikki kolmiulotteisuutta tukevat varjot kuvattavan objektin taakse. Tästä syystä kuvassa ei ilmene tekstuuria tai sitä on hyvin vähän. Salama luo samanlaisen kuvallisen ilmaisun ja informatiivisuuden kuin yhden lähteen valaisutekniikka. (Lazroe, 1998, 25)

Salama on hyvä keino vähentää valon kontrastia kuvassa kun sen käyttö kohdistuu päävalon lisäksi taustalle, sivulle, tai yläpuolelle. Luonnollisestikaan sitä ei voi käyttää yleiskuvissa tai maisemakuvissa lisävalon saamiseksi. Salama soveltuukin parhaiten henkilökuvaukseen ja keskikoon sisätila kuvaukseen. (Langford, 1997, 211)

22. Salaman luoma kaksiulotteinen tunnelma

Kun valo osuu objektin pintaan, sen luoma vaikutus riippuu objektin materiaalista, tekstuurista, väristä ja valon laadusta.

Valoa pysäyttäviä materiaaleja ovat esim. tiili ja metalli (valo ei mene objektin läpi vaan luo varjon). Materiaalista riippuen valoa heijastuu eri määriä takaisin kameran linssiin,

metallista valoa heijastuu enemmän (kuvassa objektiin tulee heijastusalueita jotka näkyvät high light:na), tiilestä valo heijastuu tasaisemmin ja kuvassa tiilen pinta näyttääkin yhtenäiseltä.

Kaikki materiaalit eivät kuitenkaan ole kuten edellä mainitut, esim. lasi, muovi ja vesi ovat läpinäkyviä ja välittävät tai heijastavat valoa täydellisesti. Mm. paperi, pilvet ja tekstuuri tai väriainetta sisältävä lasi ovat taas valoa puolittain heijastavia materiaaleja. Se missä kulmassa valo osuu objektiin ja miten paljon valoa heijastuu objektista takaisin kameran linssiin vaikuttaa objektien piirtymiseen kuvausmateriaalille. (Langford, 1997, 211)

6.6 Valon käyttäminen tunnelman luojana

Valo vaikuttaa kuvan tunnelmaan ja sen varaan rakennetaankin usein paljon kuvallista kerrontaa. Valokuvaajan pitää muistaa että luonnonvalo ei ole tasaista vaan vaihtelee kellon- ja vuodenajan mukaan. Valokuvat jotka on otettu eri aikoihin vuorokaudesta tai eri aikoihin vuodesta herättävät katsojan alitajunnassa erilaisia tunteita. Esim. maisemavalokuvauksessa tunteita herättävämpi tunnelma saadaan luotua jos kuva otetaan auringon nousun tai laskun aikaan. Joissain tapauksissa voi olla parempi että kohde kuvataan keskipäivän valossa jotta kuvasta tulisi tutkittavampi ja kuvan viestin tulkinta olisi tarkoituksellisempi. Jos kuvausaika on keskikesä, voi valon tunnelma olla vahvempi ja lämpimämpi kuin kevään kovassa ja kylmässä valossa. (Lazroe, 1998, 25)

Valojen tietoinen rakentaminen ja käyttäminen ovat kuvaajan suunniteltavissa. Kuvaajan tulee pitää mielessä tunnelmat ja tunteet joita valon karakterit saavat aikaan. Valokuvaaja pakottaa katsojat kokemaan kuvaamansa kohteen haluamallaan tavalla, vaikka katsoja sitä ehkä tietoisesti huomaa. Erilaisilla valaistuksilla on helppoa luoda uskottavia todellisuuksia ja niiden käytössä tuleekin vain huomioida katsojan opitut todellisuudet ympäröivästä maailmasta.

Yksi valon päätehtävistä sommittelun kanssa on painottaa ja tasapainottaa sävyeroja ja luoda visuaalista yhtenäisyyttä kuvaan. Jokainen todellisuuden kuvallinen esitys alkaa objektin valinnalla ja valon realismin luomisella. (Ward, 1999, 73)

6.7 Valon elementit

Kun valon elementtejä muutetaan ja niiden kanssa työskennellään tarkoituksellisesti ja harkiten voidaan valoa myös käyttää lavastuksellisenä elementtinä ja siten vedota katsojan mielikuvitukseen. Valon elementtejä ovat mm.

high light (huomiovalo, ylivalottuneisuus high key, valkoinen),

mid tones (heijastunut valo, keskiharmaan sävyt),

Shadows (varjot, harmaasta mustaan),

cast shadows (objektista lankeavat varjot, harmaasta mustaan) ja

core shadows (ydinvarjot, alivalottuneisuus low key, mustat).

(Lazroe, 1998, 29)

Ansel Adamsin on nimennyt valoisuusarvoja mittaavan asteikon Greyscaliksi eli harmaa-asteikoksi. Tässä asteikossa valoisuusarvot on jaettu yhdestä kymmeneen, 1=musta ja 10=valkoinen. Näin ollen kuvassa olevia sävyjä voidaan erotella ja painottaa kuvassa toisistaan. Harmaa-asteikosta voidaan erottaa myös kaksi eri osaa:

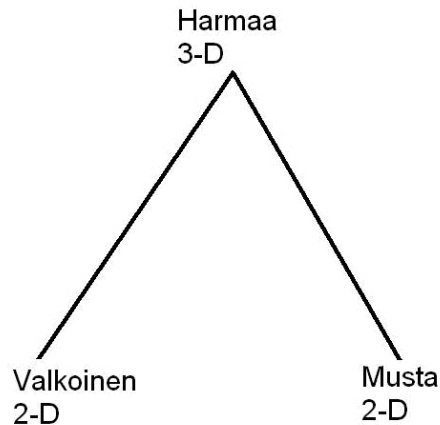
23. Harmaa-asteikko

Sävyt: Sävyt perustuvat väriarvoihin jotka menevät liukuvasti mustasta valkoiseen ja niiden välillä ovat kaikki harmaansävyt tai kaikki värisävyt.

Kontrasti: Kontrastiksi taas kutsutaan sävyjen (harmaan sekä värisävyjen) suhdetta toisiinsa. (Lazroe, 1998, 30)

Suurikontrastisessa kuvassa on käytössä sävyjen ääripäät – vahvat mustat ja valkoiset, (1,2,3,8,9 ja 10) harmaan eri sävyt ovat lähellä ääripäitä tai niitä ei juuri ollenkaan ole. Matala kontrastisessa kuvassa taas on paljon keskisävyjä. (4,5,6 ja 7)

Valokuvausmateriaalit eivät voi tallentaa yhtä laajasti kontrasteja kuin ihmissilmä pystyy erottamaan. Kuvaajan tulee huomioida tämä kuvaustilanteessa ja olla tietoinen valon laadusta. (Langford, 1997, 113)

24. Kontrastin ja sävyjen luoma vaikutus

Kun valokuva on kuvattu pääasiallisesti käyttäen valkoisia sävyjä ja syvää mustaa (käyttäen arvoja 10,9, 1, ja 2) se antaa kuvalle kaksiulotteisuuden tunteen. Tätä kutsutaan high key-valaistukseksi ja sitä käytettäessä kuvaan saadaan tilantuntua (katsojan sisäinen tila).

Kuva joka rakentuu pääasiallisesti harmaan- tai värien keskisävyistä (käyttäen arvoja 3-8) luo tunteen todellisesta tilasta ja kolmiulotteisuudesta. Tämä valaisuteknikka tukee tekstuuria ja kolmiulotteisuuden tunnetta. Se antaa kuvalle syvyyttä ja tekee kuvasta moniselitteisemmän.

Kuva joka rakentuu pääasiallisesti tummista sävyistä ja mustasta (käyttäen arvoja 1,2, ja 3) palauttaa kuvan tunnelman taas kaksiulotteiseksi. Kuvan tunnelma on mysteerinen, eeterinen, kielletty tai kuvan tila on tuntematon (katsojan sisäinen tila). (Lazroe, 1998, 30)

Se miten kuvassa käytetään sävyjä vaikuttaa suuresti kuva tunnelmaan. Suuret tummat kuva-alueet omaavat kuvat yhdistetään usein voiman, draaman, mysteerin ja jopa uhkan tunteisiin. Suuret vaaleat osa-alueen omaavat kuvat taas luovat tunteen herkkyydestä, tilasta, pehmeystä ja keveydestä. (Langford, 1997, 139)

25. *High key**Midtowns**Low key*

7 Sommittelu

7.1 Linjat ja viivat

Kuvansi sommittelu paranee jos pystyt käyttämään kuva-alalla linjoja jotka antavat kullalle rakennetta ja muotoa. Tarkkaan sommiteltuina ne myös tukevat tunnelmaa jonka haluat luoda. (Langford, 1997, 147)

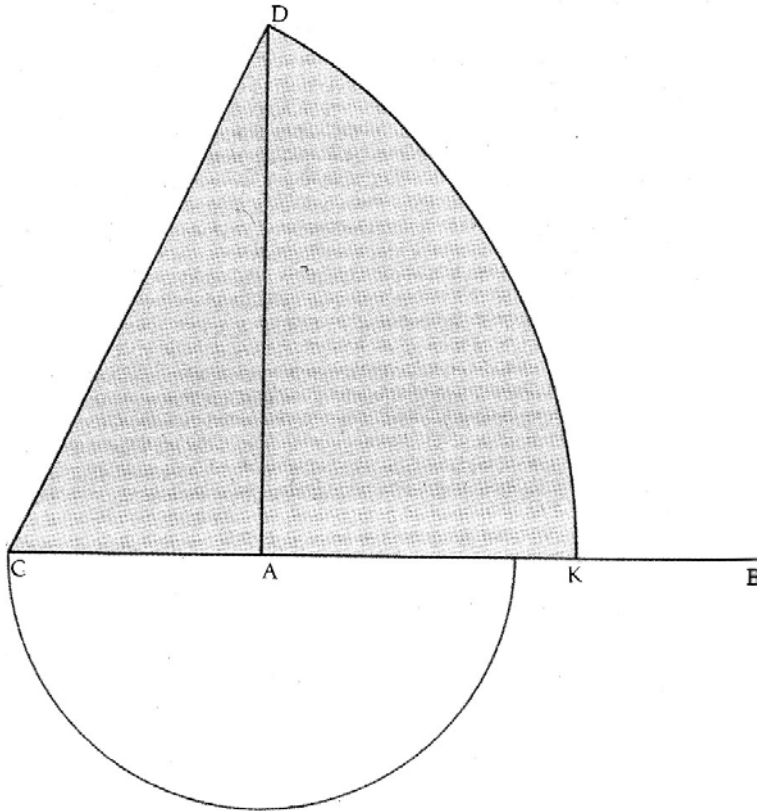
Linjat rakentuvat kuvassa valoista, hahmoista ja muodoista. Linjoiksi luetaan myös objektin fyysiset muodot esim. puunoksat, horisontti, kädet, jalat, tiet, johdot, lankeavat varjot yms. Mitä hyötyä kuvaajalle sitten on viestinnässään linjoista? Linjoilla voidaan luoda toistuvuutta mutta niiden ehkä tärkein käyttötarkoitus on sommitella ja ohjata katsojan katsetta. Viivoilla voidaan siis manipuloida katsojaa ohjaamalla tämän katse kuvan haluttuihin kohteisiin (vaakasuuntaisilla viivoilla) ja myös pysäyttää katsojan katse (pystysuuntaisilla viivoilla). Linjat ovat osa kuvan sekä kaksiulotteista että kolmiulotteista kerrontaa. Linjojen kaksiulotteiseen kerrontaan kuuluvat: Pystysuorat viivat, vaakasuorat viivat, diagonaaliset viivat ja kaarevat viivat. Kolmiulotteista maailmaa luovat viivat jotka edustavat perspektiivillistä kuvan rakentamista. Linjojen käytössä on kyse tilan (kolmiulotteisuuden) tai latteuden (kaksiulotteisuuden) luomisesta. Linjoilla saadaan kuvaan myös tunne liikkeestä ja energisyydestä. (Lazroe, 1998, 33)

Linjoilla on myös tehtävä kuva-alan jakamisessa osiin. Linjoilla saadaan luotua tasapainoinen ja kauneutta korostava kultainen leikkaus tai mielenkiintoa herättävä kolman-

neksien jako. Kultainen leikkaus keksittiin renessanssin aikaan jolloin taiteessa esiintyi suurta kiinnostusta geometriaa ja klassista taidetta kohtaan.

Ks. Kuva esittää kultaisen leikkauksen matemaattisesti

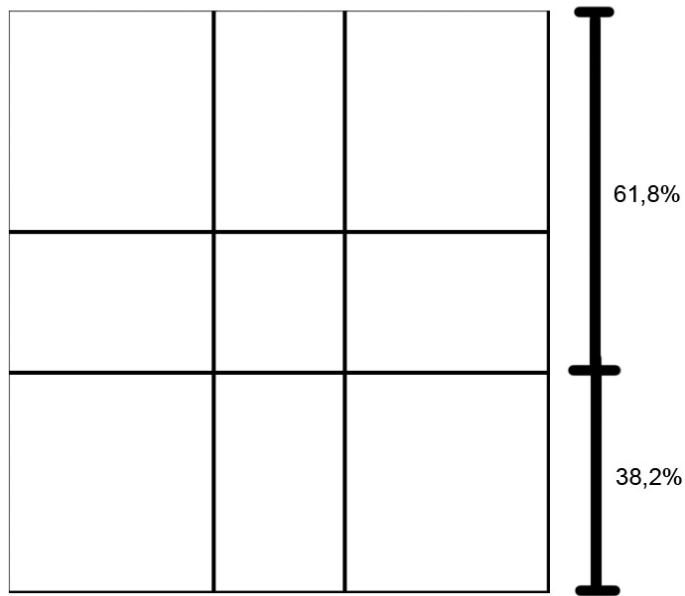

26. Janan AB ihanteellinen jako

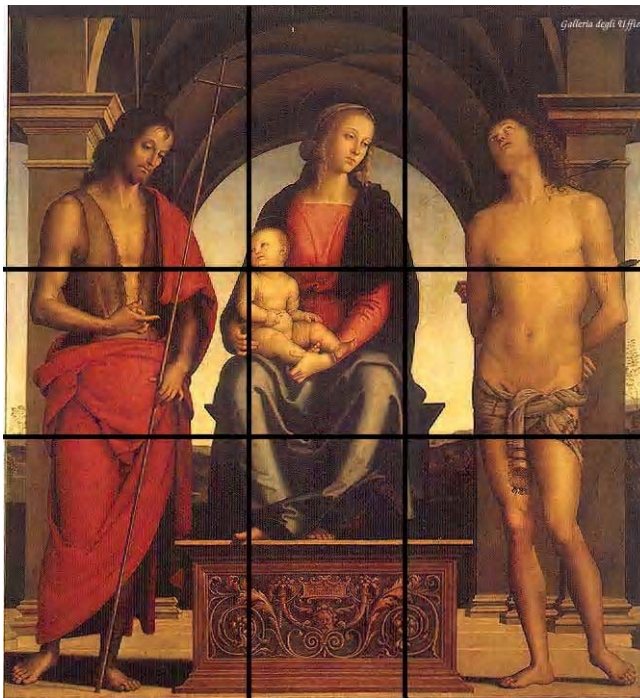
Janan AC pituus on puolet janan AB pituudesta

Jana AD on yhtä pitkä kuin jana AB

Harpilla on piirretty kaari C keskipisteenä janalle AB, leikkauskohta merkitään pisteeksi K. Piste K jakaa janan AB kultaisen leikkauksen mukaisesti eli siten että pienemmän osan suhde suurempaan on sama kuin suuremman osan suhde koko janaan. Suhteen arvo on irrationaaliluku jonka desimaalit ovat 618. (Howard, 2003, 194)

27. Kultainen leikkaus esitettynä prosentuaalisesti, pienemmän osan suhde suurempaan osaan on sama kuin suuremman osan suhde koko janaan.

28. Kultainen leikkaus käytännössä, viivat rajaavat kuvan tärkeimmät alueet ja kultaisen leikkauksen käyttö tasapainottaa kuvaa. Joidenkin maalausten kiintopisteet on myös sijoitettu kultaisen leikkauksen linjojen risteyskohtiin. Maalaus: *Madonna with child and saints*, Leonardo DaVinci

(http://www.collierhighschool.com/teachers/bickart/general/golden_mean_notes.doc)

Kolmanneksien jako on tunnettu dynaamisuuden, harmonian ja suhteen luomisesta, verrattaessa esim. puolittamiseen.

Sommitelma jossa on jakautunut kohde, jossa silmä joutuu liikkumaan kahden yhtä suuren objektin välillä, on sommitelma ilman tasapainoa. (Ward, 1999, 61)

29. Tavallinen maisemavalokuva koostuu usein kolmanneksien jaosta ja on siten mielenkiintoisempi kuin maisemakuva jossa jako on vain kahteen.

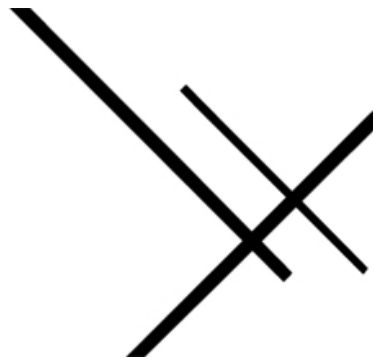
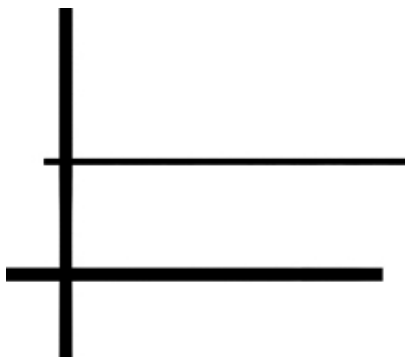

30. Kuva, jossa kuva-ala koostuu puolikkaista, silmä liikkuu kahden osan välillä. Katseelle ei jää tilaa liikkua vapaasti.

Linjoilla on eri sävyjä, kuten hahmoilla ja muodoilla, ja niiden paksuus vaihtelee. Eri paksuisilla viivoilla voidaan luoda erilaisia vahvuuksia viestiin, paksummat viivat ovat vahvempia viestin välittäjiä kuin ohuet. Linjoissa voi myös esiintyä tekstuuria (niillä voidaan luoda tekstuuria) ja yksityiskohtia jotka vaikuttavat linjojen voimaan sekä kerrotaan. Linjat voivat ilmaista suuntaa, joko kaarevuudella tai kulmallisuudella ja ne

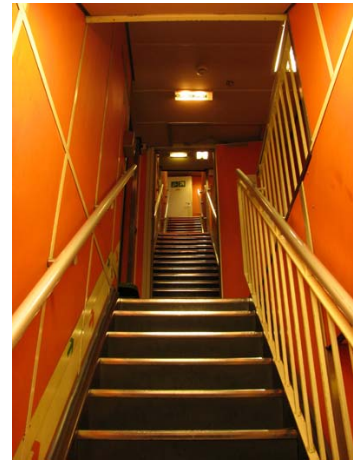
voidaan luokitella eri tyypisiin linjoihin kuten rikkoutunut linja, virtaviivainen linja tai mekaaninen linja. Linjojen tehokkuus perustuu niiden olomuotoon. Suoran linjan (joko pysty- tai vaakasuorat) karakteri on tasapainottava mutta vaarana on myös liikkumattomuus. Rikkoutuneilla ja diagonaaleilla linjoilla on enemmän liikettä ja ne pakottavat silmän liikkumaan. Ne myös jakavat kuvaa luonnollisemmin ja huomaamattomammin kuin vaaka- ja pystysuorat linjat. Voidaankin sanoa että ne toimivat paremmin tunnelmanluojina ja luovat katsojalle mielekkäämmän tilan kuvan tutkimiseen. Sekä vaakasuorat että pystysuorat linjat ovat perustana mm. arkkitehtuurisille kuville. Pelkästään suorilla linjoilla tai viivoilla on vaikea rakentaa mielenkiintoista kuvaa. (Lazroe, 1998, 35 ja 36)

Hyvin sommitelluilla, samansuuntaisilla linjoilla ja L-kirjaimen muotoisilla linjoilla on rauhoittavin ja kaikkein tasapainoisin vaikutus. Kolmion muotoiset, leveän ovaalin ja S-kirjaimen muotoiset linjat taas tuntuvat omaavan enemmän virtaavaa tunnetta ja rohkaisevat katseen liikkumaan enemmän kuvassa. Kuvat joissa linjat kulkevat vaakasuoraan antavat tunteen perspektiivistä, kiehtovat ja vetävät katsetta puoleensa nopeasti sekä tehokkaasti. (Langford, 1997, 148)

31. *Tasapainoa vaakasuorilla linjoilla   Liikettä diagonaalisilla linjoilla*

Kaarevat linjat ja viivat herättävät ja luovat kauneuden tunteen ja niillä on taipumus vaikuttaa suuresti kuvan estetiikkaan. Kaarevia linjoja yhdistetään usein suorien linjojen kanssa jotta kuvan tunnelma olisi yhtenäisempi. (Lazroe, 1998, 36)

32. Kuvassa olevia linjoja

7.2 Mittakaava, fyysinen tila ja esitetty tila

Mittakaava tarkoittaa kuvassa olevien objektien kokoa- kuinka suurena objektit ilmenevät katsojalle ja mikä on objektien suhde toisiinsa. (Beth Lazroe, 1998, 43)

Mittakaavan kokeminen on katsojan subjektiivinen näkemys ja se usein pohjautuukin esitietoiseen tai alitajuntaiseen assosiaatioon nähtävästä kohteesta tai kohteista valokuvassa. Katsoja voi myös yhdistää tietoisuuden kuvassa olevasta objektista todelliseen ja koettuun ympäristöön. Mittakaavan vaihtelevuus onkin täysin valokuvaajan hallinnassa ja riippuu siitä kuinka kuvaaja asettelee kuvattavan kohteensa kuva-alalle. Kameran asento ja objektiivin ominaisuudet suhteessa kohteeseen vaikuttavat sekä mittakaavaan että objektien väliseen suuruussuhteeseen.

Mitä mittakaavalla voidaan tehdä? Kuvan kokemisen kannalta on tärkeää miettiä tarkasti esittääkö objektinsa, esim. ihmiset pieninä muurahaisen kokoisina olentoina vai jättäisinä. Mittakaavaa ja objektien suhdetta toisiinsa voi myös käyttää hyväkseen luodessa kuviinsa uusia näkökulmia, kohteen voi esittää mm. alakulmasta jolloin luotu maailma (ja sen objektit on eri mittakaavassa) on lapsen näkemys kohteesta.

Norsut piirretään usein luonnollista kokoaan pienempänä, mutta kirppu aina suurempana. (Perec, Tiloja/Avaruuksia, 103) Jos nämä kaksi eläintä yhdistää kuvassaan, kannattaa myös miettiä sommitelmallisesti niiden suhdetta toisiinsa ja minkälaisen kuvakokemuksen ja tarinan se antaa katsojalle.

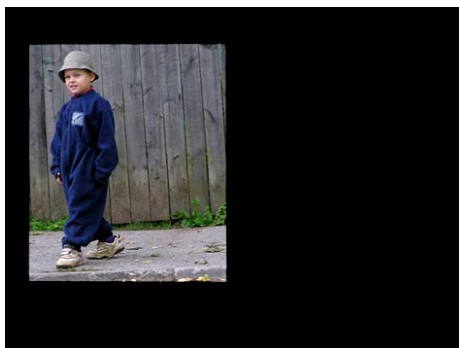

33. Esimerkki kuvakulmasta

7.3 Fyysinen tila ja sommiteltu tila

Tilaksi kutsutaan sitä paikkaa missä materiaaliset objektit fyysisesti sijaitsevat. Tilan voi jakaa kahteen erilliseen kategoriaan: Tilaan jonka kuvattu alue täyttää fyysisesti ruudulla, paperilla yms. ja esitettyyn tilaan joka on lavastettu ja luotu kuvaa ja katsojaa varten.

Valokuvassa fyysisenä tilana voidaan pitää kuvan rajausta, sitä mihin kuva päättyy. Valokuvaaja itse esittää katsojalle juuri sen tilan jonka hän näkee tarkoituksenmukaiseksi viestin kannalta. Tällä tavalla hän tuo oman näkemyksensä esiin ja ottaa katsojan osaksi maailmaansa. Tämä rajattu tila on kuvan kaksiulotteinen osa. Ympäristö luo kuvaan kolmiulotteisen tunnelman ja sitä voidaankin kutsua psykologiseksi reunoilta jatkuvaksi tilaksi. Sen tarkoitus on luoda tunne katsojan tietämästä oikeasta ja jatkuvasta tilasta esim. maisemasta yms.

34. Kuvan fyysinen tila, rajaus

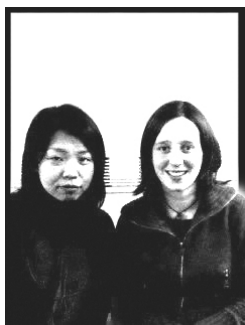
Psykologinen tila, katsoja tietää että kuva jatkuu rajauksen ulkopuolella

Kahdesta kuvan formaatista horisontaalit kuvat ovat katseelle helpompia lukea. Syy tähän on todennäköisesti katsojan stereonäkö ja tottuneisuus TV ja elokuva ruutujen formaattiin. Vaakasuuntainen kuvakoko tuntuu tukevan vaakasuuntaista liikettä ja rakenteellisia linjoja. Pystysuuntainen kuvakoko antaa enemmän vetoa ylös ja alas suuntiin ja tunnelma on vähemmän maanvetovoimainen kuin vaakasuuntaisessa kuvassa. (Langford, 1997, 143)

Mitä pienempi kuvan formaatti on, sitä yksinkertaisempi sen tulisi olla rakenteeltaan. Jos kuva objektin koko on haluamaasi pienempi, koeta saada kuvaan selkeyttä ja objektiin voimaa minimoimalla esim. taustan kuvallinen informaatio. (Langford, 1997, 151)

7.4 Esitetty tila eli rakennettu todellisuus

Esitetyn tilan idean voi jakaa edelleen kahteen osaan, tilaan joka on luotu tuottamaan tunne todellisesta kolmiulotteisesta tilasta ja psykologiseen Inner space tai mental space. Tämä esitetty tila eroaa sommitelusta ja fyysisestä tilasta siinä määrin että sen kautta valokuvaaja ei yritä esittää vain omaa näkemystään jostain valmiista todellisesta tilasta vaan hän luo kokonaisen maailman jonka osaksi katsoja kutsutaan. Psykologisen tilan eli mental spacen valokuvaaja voi esitellä mm. high light valaisun kautta (ks. kappale kuusi valaisu lavastuksellisena elementtinä). Tämän mental spacen ja rakennetun todellisuuden käyttö valokuvassa on usein hyvin tunteita herättävä. (Lazroe, 1998, 43-46)

35. *Mental space*

Rakennettu tila studioon

7.5 Tasapaino

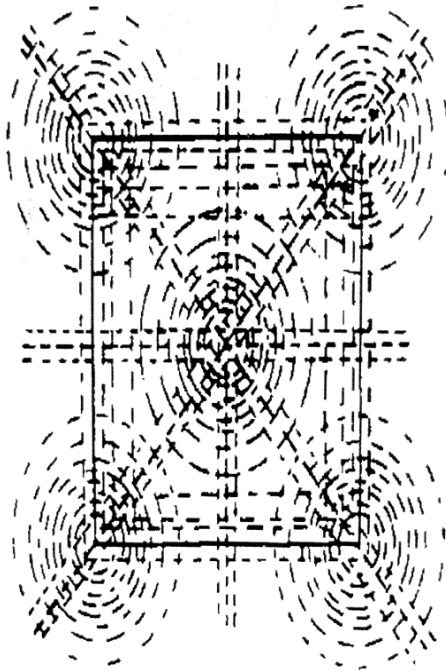
Fysiikassa tasapaino saavutetaan kahden tasavertaisen vastakkaisen voiman summana. Valokuvassa tasapaino ja tasapainottomuus ovat puhtaasti psykologisia tuntemuksia ja

nämä tuntemukset pohjautuvat aistien tekemiin havaintoihin. Ne eivät kuitenkaan ole yhtään vähempiarvoisia kuin katsojan kokemat muut fyysiset tuntemukset (Lazroe, 1998, 55). Kuvaajan pitää sommitella ottamaansa kuva tarkkaan ja muistaa että ihmisen eli katsojan mieli pyrkii aina luomaan järjestystä, tarkoitusta ja ymmärtämään näkemäänsä. (vrt. Kappale kolme aistit)

7.6 Tasapaino, sommittelu ja tunne liikkeestä ja painosta

Tasapaino ja tasapainottomuuden tuntemukset perustuvat objektin asemaan kuvassa, siihen kuinka lähellä kuvan keskustaa objekti sijaitsee ja mikä sen suhde on reunoihin nähden. Kuvan keskikohdan on tutkittu luovan tunne tasapainosta ja liikkeettömyydestä (Lazroe, 1998, 55). Jos objekti taas sijaitsee lähempänä kuvan reunoja, tuntuu sillä olevan enemmän painoa ja liikettä kuin kuvan keskellä olevalla objektilla. Sen lisäksi kuinka objektit sommitellaan suhteessa edellä mainittuihin faktoihin sen visuaaliseen painoon ja liikkeen suuntaa vaikuttavat myös muut tekijät mm. pääobjektin suhde muihin kuvassa oleviin objekteihin, kuvassa esiintyvät muodot, kuvakulma, objektien psykologinen paino, objektien koko, linjat ja syväterävyys.

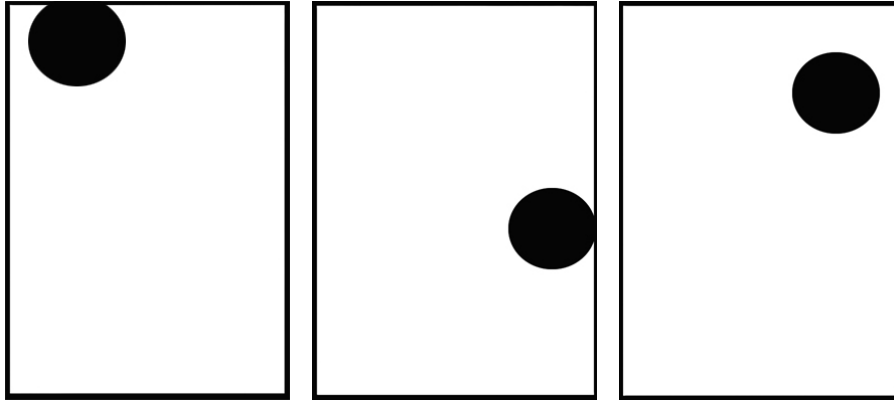
Kuvajan tulee huomioida että sommitellessaan kuvaan kaksi tai useampia objekteja, ne yleensä vetävät toisiaan puoleensa ja katsoja lukee objektit yhtenäisenä kokonaisuutena.

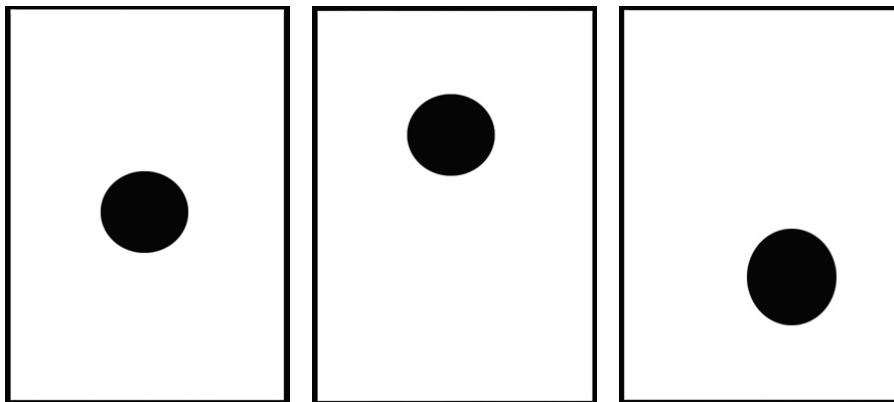
36. Arnheimin diagrammi tasapainoalueista

Rudolf Arnheimin diagrammi osoittaa kuva-alalla sijaitsevan neliön alueen jossa katsoja reagoi tunteen tasapainoa. Liikkumattomuus ja tasapaino ovat myös liitoksissa pysty, vaaka ja diagonaaleihin linjoihin.

37. Arnheimin diagrammiin sijoitettuja objekteja alueilla jotka korostavat epätasapainoa ja liikettä.

38. Arnheimin diagrammiin sijoitettuja objekteja alueilla jotka tukevat tasapainoa ja liikkumattomuutta.

Paino kuvassa

Paino kuvassa perustuu objektin muotoon ja vaikutelmaan painovoimasta. Se ei kuitenkaan ole yksistään liitoksissa objektin fyysiseen painoon vaan painon psykologiaan vaikuttaa myös objektin asema kuva-alalla. Arnheimin diagrammin mukaan objektin painoon voi vaikuttaa asettamalla objekti alueelle, joka tukee katsojan tunnetta painosta. Kuvan painavuuteen voi myös vaikuttaa usealla muulla tavalla joka tukee sommitelman lisäksi painavuuden tunnetta kuvassa. Niitä ovat mm. kuvan syväterävyys, kuvan tai

objektin tummuus tai vaaleus, objektien suuruussuhteet toisiinsa nähden, objektien psykologinen paino, objektien jatkuvuus kuva-alan ulkopuolella ja objektien muoto. (Lazroe, 1998, 58)

Syväterävyys

Terävyysalue kiinnittää katsojan huomion. Terävät kohteen silmä mieltää kiinnostaviksi ja tutkimisen arvoisiksi. Mitä enemmän kuvalla on syväterävyyttä, sitä painavammalta kuva tuntuu. Syväterävyys vaikuttaa kuvan tutkittavan informaation määrään ja näin ollen lyhyemmän syväterävyyden omaava kuva sisältää vähemmän informaatiota. (Lazroe, 1998, 58)

39. Syväterävyys vaikuttaa informaation määrään kuvassa

Objektien koko kuvassa

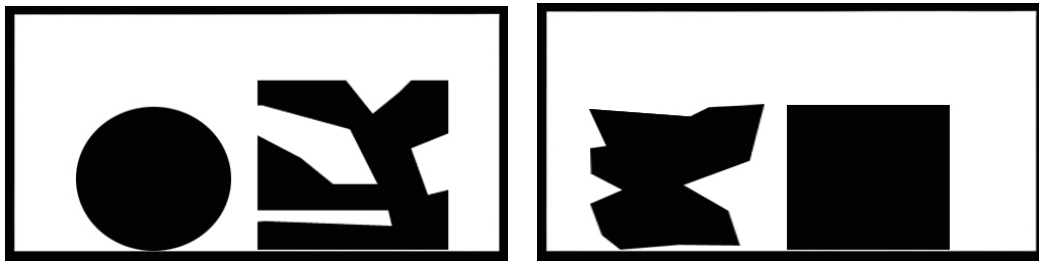
Kuvan painoon vaikuttaa suuresti objektien keskinäinen suhde kuvassa (Ks. Kappale seitsemän mittakaava) Myös huomion herättäminen on helppoa suurella koolla ja psykologisesti tiedämme että yleensä suurempi objekti painaa enemmän kuin pienempi. (Lazroe, 1998, 59)

40. Kuvassa objekti joka on kooltaan pienempi, painottaa kuvaa vähemmän. Etualalla olevat objektit tuntuvat painavammilta kuin robotti taustalla. (Robotti on todellisuudessa fyysisesti painavin) Vasemmalla olevassa kuvassa robotti on etualalla ja kokonsa vuoksi tuntuu kaikista objekteista painavimmalta kuvassa.

Objektien muoto

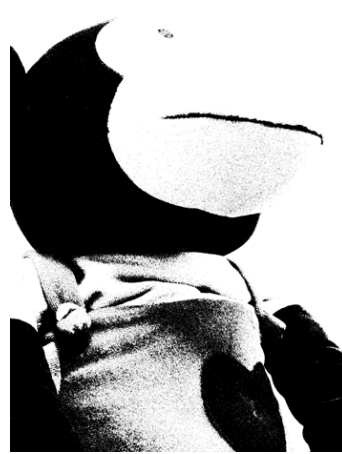
Vaikka objektit olisivat yhtä suuret fyysiseltä kooltaan, vaikuttaa niiden muoto tunteeseen painosta. Mitä yksinkertaisempi geometrinen muoto on, sitä enemmän se tuntuu painavan (Lazroe, 1998, 62)

41. Geometriset muodot ja vaikutus painoon

Kuvan ja objektin tummuus tai vaaleus

Vaaleampi tai kirkkaampi alue kuvassa tuntuu suuremmalta kuin samankokoinen tumma alue. Tästä johtuen kuva-alalla on hyvä olla tasapainotummien ja vaaleiden alueiden välillä. Jos tummien alueiden määrä on suurempi verraten vaaleisiin alueisiin nähden, tuntuu kuva painavammalta.

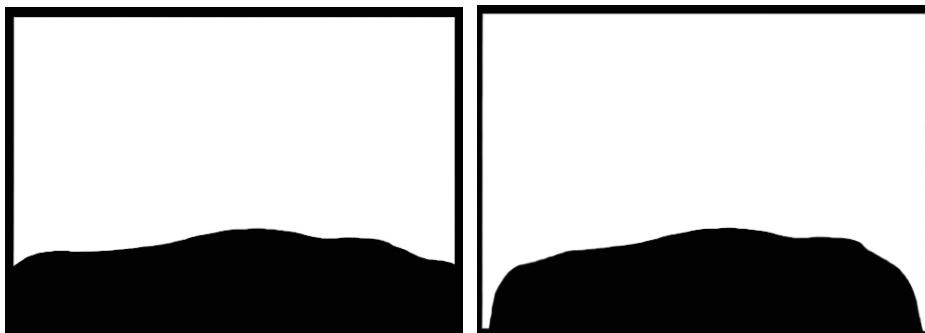
42. Tumman ja vaalean alueen käyttö

Objektien psykologinen paino

Objektien psykologisella painolla tarkoitetaan katsojan tietoisia kokemuksia objekteista ja näihin kokemuksiin vetoamista. Psykologinen paino voi myös liittyä kulttuuriin kuuluvaan arvotukseen tai muuhun katsojan tapaan tulkita maailmaa. Psykologisen painon voi myös nimetä ”tärkeyspainoksi”. Katsojana kiinnitämme huomion kuviin jossa on esim. tunnettu henkilö ja katsomiskokemuksena kuva saattaa tuntua tärkeämmältä ja fyysisesti painavammalta kuin kuva tavallisesta ihmisestä.

Jatkuvuus kuva-alan ulkopuolella

Kuva joka jatkuu kuva-alan ulkopuolella (Ks. Kappale seitsemän fyysinen tila ja esitetty tila) tuntuu katsojasta painavammalta, yksinkertaisesti hahmon jatkuvuuden tunteen takia. Kuvan painoon vaikuttaa myös kuvan vaakasuuntainen tai pystysuuntainen muoto.

43. Ensimmäisessä kuvassa tunnemme että muoto jatkuu rajauksen ulkopuolella, objekti on siis isompi kuin näemme. Oikeanpuoleisessa kuvassa objektin muoto päättyy ja näemme objektin kokonaisuudessaan kuvassa.

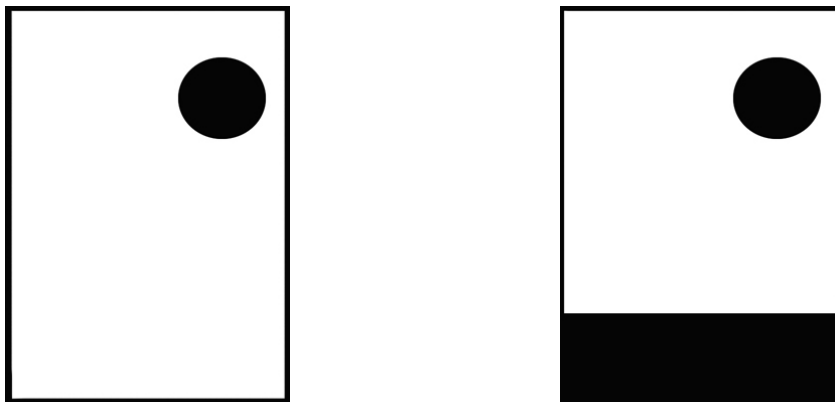
Liike kuvassa

Kuvaan saadaan rakennettua liikettä usealla eri tavalla. Helppokäyttöisimmät tavat ovat esim. perspektiivin käyttö (linjat), sommittelu kuva-alalle joka tukee dynamiikkaa, sommittelu suhteessa muihin objekteihin, katseen suunta ja vartalon asennot, kuvan ylä- ja alaosan käyttö sekä oikean ja vasemman vaikutuksen huomioiminen kuvassa. (Lazro, 1998, 58)

44. Linjat luovat tasapainon tunnetta kuvassa

Kuvassa on vahvoja pystysuuntaisia ja vaakasuuntaisia linjoja. Ensimmäisessä kuvassa linjat eivät ole suorassa mikä aiheuttaa tunteen taaksepäin kaatumisesta. Jälkimmäisessä kuvassa linjat on oikaistu perspektiivinmuutoksella ja kuvan tunne on stabiili ja liikkumaton. Jos on kyse arkkitehtuurisesta kuvasta, kuvan tarkoitus ei ole kaatua vaan olla tukeva. Jos kuvaan halutaan tasapainon ja liikkumattomuuden tunnetta, saa sitä helposti aikaan esim. vaakasuuntaisilla linjoilla.

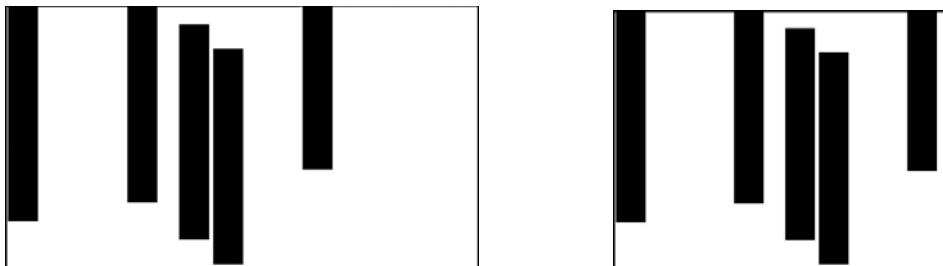

45. Musta alaosa tasapainottaa kuvaa, vrt. jos alaosaa ei olisi. Pallo on paljon voimakkaampi ja lentämässä juuri ulos kuvasta.

Arnheimin diagrammin mukaan kuva-alan sommittelulla voidaan tukea tunnetta liikkeestä. Jos kuva tuntuu liian liikkumattomalta ja tylsältä, kuvan voi rajata uudelleen. Pienelläkin rajauksen muutoksella saadaan aikaan mielenkiintoa herättäviä kuvia. Jos taas liikettä on liikaa, voi kuvaa tasapainottaa vastakkaisella voimalla kuva-alassa, ks. seuraava kuvapari.

46. Ensimmäisen kuvan tasapaino on kuvan vasemmassa osassa. Linjat viettävät samaan suuntaan. Jälkimmäisessä kuvassa rajauksella on saatu aikaan tasaisempi painotus. Oikeanpuoleisin puu vähentää liikettä vasemmalle.

47. Teoreettinen kuva samasta aiheesta, ensimmäisen kuvan viivat ovat epätasapainossa, jälkimmäisessä kuvassa tasapaino on korjattu rajauksella.

Katseen suunta

Katseen suunta tuo liikettä kuvaan jo sen samaistumisen helppouden vuoksi. Kun katsoja kiinnittää huomionsa kasvoihin, katse seuraa alitajuntaisesti kuvan katsetta ja piirtää näkymättömän linjan objektin ja katseen kohteen välille. Muita tällaisia katsetta ohjavia alitajuntaisia linjoja voi olla mm. jäsenten, käsien ja jalkojen asennot ja muut vartalon osat kuten selkä ja niska.

48. Katse yhdessä kuva-alaan sommittelun kanssa tukee tunnetta liikkeestä oikealle.

Kuvan ylä- ja alaosan käyttö

Kuvan ylä- ja alaosan käyttö on ymmärrettään usein psykologisen painon mukaisesti, luemme alaosan painavammaksi ja luontevammaksi kuin kuvan yläosan. Niiden käyttö nojautuukin enemmän psykologiaan kuin mihinkään fysikaaliseen tai teoreettiseen lakiin. Jos kuva-alasta kuitenkin käytetään yläosaa, tulee kuvaajan miettiä psykologista asemaa johon hän asettaa kuvattavan objektinsa. (Lazroe, 1998, 68)

49. Kuvan yläosan käyttäminen antaa psykologisen vaikutuksen kuvaan, kyseisessä kuvassa tunnelma on ahdistava.

Vasen ja oikea

Vasemman ja oikea vastakkainasetteluun vaikuttaa kulttuurillisesti lukemisen suunta. Länsimaissa tekstiä luetaan vasemmalta oikealle, joten tämän tottumuksen myötä kuvat ovat myös usein luettu vasemmalta oikealle. Kuvassa oleva liike on myös helpommin ymmärrettävissä jos se tapahtuu vasemmalta oikealle. Liike tuntuu silloin sujuvammalta ja nopeammalta. Jos liike kuitenkin tapahtuu oikealta vasemmalle, tuntuu se katsojasta hitaammalta, vaivalloisemmalta ja siinä on enemmän vastusta. (Lazroe, 1998, 68)

50. Kuvien lukusuunta on kulttuurinen kokemus. Lukusuunta vaikuttaa myös kuvan sujuvuuteen.

7.7 Hallitsevuus

Tätä elementtiä kuvaaja käyttää kun hän haluaa tietyn objektin tai kuvan osan saavan katsojan täyden huomion. Kun kuvan yksi osa hallitsee, ei ole epäilystäkään minne katsojan huomio keskittyy. (Lazroe, 1998, 71) Hallittavuus voidaan tuoda esiin sommitelmassa seuraavilla tavoilla:

Koko ja suhde

Muoto

Terävyys ja yksityiskohta

Valo ja varjo

Psykologinen huomiopiste

Linjojen yhtymiskohta

Koko ja suhde

Tämä koon hallitsevuus tarkoittaa yksinkertaisesti sitä että yksi kuvan objekteista on suurempi kuin mikään muu. Alitajuntaisesti katsoja ymmärtää että tämä suurin objekti on kuvan pääosan esittäjä johon huomio kiinnitetään.

Muoto

Kuten jo kohdassa muoto esitettiin, ihminen etsii itselleen samaistumaan mahdollisia muotoja. Jos kuvassa olevan objektin muoto on selkeä ja vahva verrattaessa muihin kuvan osa-alueisiin, se alkaa vallita kuvaa. Ks. Edward Westonin valokuva naisesta. Vaikka kuvan naama on siluetti ja yksityiskohdaton, se pitää silti katseen vahvasti tarkkaile-

massa muotoa ja katse liikkuu hiusten, kasvojen ja niskan välillä. Ihmisen kasvot on yksi hallitsevimista ja helpoiten tunnistettavimmista kohteista kuvassa.

51. *Edward Weston*

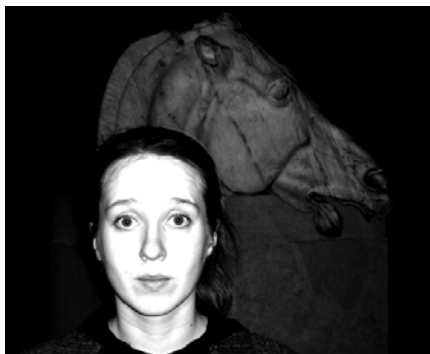
Terävyys ja yksityiskohta

Kohta joka piirtyy selkeänä ja tarkkana katsojalle on vallitsevampi kuin kuvan epätarkka alue. Katsoja keskittyy tarkkailemaan yksityiskohtia, epätarkassa kuva-alueessa yksityiskohtia on vähemmän.

Valo ja varjo

Sama pätee valoisuuteen ja varjoisuuteen. Kuvassa olevat vaaleat kohdat tuovat katsojalle enemmän yksityiskohtia tarjolle kuin hämärässä olevat osat. Katsojan huomio kiinnittyy valoisampiin kohtiin joissa informaatiota on enemmän. Valkoisella (valoisalla kohdalla) on myös taipumus kiinnittää katsojan huomio itseensä vrt.

Mustaan, tummaan kohteeseen. Kyse ei välttämättä aina ole yksityiskohdistakaan).

52. *Valoisan kohdan luoma huomioalue*

Psykologinen huomiopiste

Ihmisen katse kiinnittyy psykologisesti merkityksellisiin kohtiin kuten kasvoihin, tunnistettaviin esineisiin ja muotoihin. Jos emme ymmärrä jotain kohtaa kuvassa, sen tarkkailu jää usein vähemmälle.

53. Kuva on hyvä esimerkki rajauksesta jossa mukaan on koetettu saada kaikki mahdollinen. Kuvassa on liian paljon yksityiskohtia ihmisissä, katsoja ei jaksaa katsoa sitä, vaan kiinnittää huomionsa punaiseen maalaukseen. Myös rakennukset ja paperikoristeet saavat huomiota enemmän kuin kuvan etuala.

Linjojen yhtymiskohta

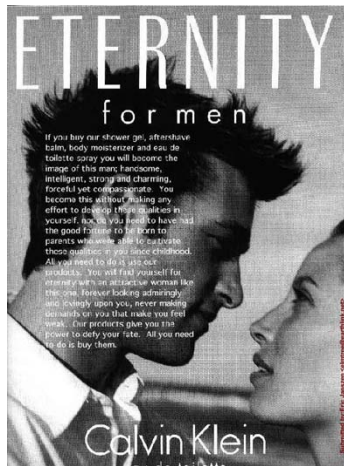
Jos kuvassa kulkee vahvoja linjoja, katse kiinnittyy niihin ja seuraa linjaa. (Ks. Linjat kappale seitsemän)

54. Linjat ohjaavat katsetta

7.8 Suhde

(Ks. kohdassa mittakaava kappale seitsemän alustavaa tietoa suhteeseen ja sen vaikutuksiin kuvassa.) Se miten kuvaaja asettaa tai sommittelee objektinsa suhteessa toisiin objekteihin ja suhteessa kuva-alaan, kertoo katsojalle kuvaajan näkemyksen ja arvostuksen näytteille asetetusta objektista. Jotta katsojan tulkinta olisi halutun kaltainen, kuvaajan pitää olla tietoinen objektien luomista tunteista ja seurauksista jotka ilmenevät kuvaa katsottaessa.

55. Kuvassa miehen ja naisen välistä kokoeroa, ©Eric Janszen

Sommitelua ja mallien fyysistä kokoa kuva-alassa on käytetty kaupallisessa merkityksessä. ”Osta tuote ja saat naisen haluamaan itseäsi, kaupan päälle!” Mainoksen kuva antaa vahvan mielikuvan katsojalle voimakkaasta ja haluttavasta miehestä ja yhdistää tämän mielikuvan tuotteeseen.

Objektien suhdetta toisiinsa ja kuva-alaan voidaan kontrolloida kuvakulman sekä objektiivin valinnan kautta. Kuvia voi myös uudelleen rajata ja käsitellä jälkityövaiheessa jos kuvassa ilmenee liikaa tilaa tai jos objektien suhde toisiinsa ei ole viestin kannalta haluttu.

7.9 Rytmi

Rytmin voi selittää yksityiskohdan, hahmon, muodon, tai linjan toistuvuutena. Rytmii voi myös syntyä useammasta tekstuurista kuvassa sekä tekstuurin ja toistuvuuden yhdistymisestä. Valokuvassa rytmi toimii samalla tavalla kuin soinnut musiikissa. Yhdistettyinä toisiinsa ne luovat kokonaisuuden ja musiikkia. Rytmii esiintyy kuvan tilassa ja se ei vaadi yksityiskohtien tutkimista.

Rytmi vaikuttaa kuvan lukijaan pitämällä tämän katseen liikkeessä. Mieli koettaa luoda järjestystä kokonaisuuteen ja jos järjestys pitää luoda useasta eri taajuisista rytmistä, katse pysyy liikkeessä. (Lazroe, 1998, 77)

Ihmisen silmä tuntuu nauttivan rytmistä ja toistuvuudesta, vaikka se olisi epäsäännöllinen, muodollinen tai poissa rytmistä. Käyttämällä toistuvuutta rytminä kuvaaja voi luoda kuvaansa harmoniaa, liikettä ja silti pitää kokonaisuuden miellyttävänä katsojalle. (Langford, 1998, 136)

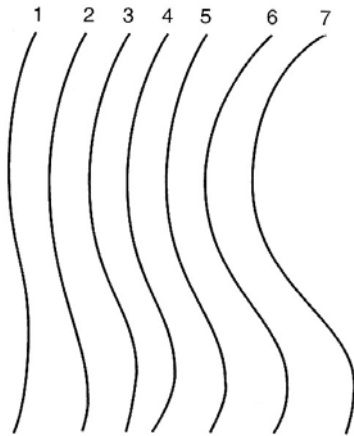

56. Vasemmalla olevien puiden ja pylväiden (pystysuuntaisten linjojen) luoma tiukka rytmi antaa katseelle vapauden tutkia talon oikealla sijaitsevia yksityiskohtia ja etualaa. Katse ei kuitenkaan pysähdy oikean tai etualan rauhallisuuteen vaan palaa puihin ja taloon. Rytmii siis pitää katseen liikkeessä

8 Kauneus, toimiva kuva

Kauneus

William Hogartin nimeämä S- kaari, joka on hyvin yhtenäinen muoto mm. naisen selän kaareen verrattaessa, esiintyy usein Michelangelon maalauksissa ja mm. tulen liekeissä. Seitsemästä eri kaaresta on valittu yksi joka edustaa juuri tätä täydellistä kauneuden kaarta. (Ward, 1999, 53)

57. Hogartin tutkimus S-kaarista, Linjalla numero neljä on kaunein kaari

Kaarevat linjat tai viivat herättävät ja luovat kauneuden tunteen ja niillä on taipumus vaikuttaa suuresti kuvan estetiikkaan. Kaarevia linjoja yhdistetään usein suorien linjojen kanssa jotta kuvan tunnelma olisi yhtenäisempi. (Lazroe, 1998, 36)

Estetiikan voi määritellä siten kuinka katse liikkuu ja jäsentele materiaalia joka sille esitetään ja kuinka tämä tieto välitetään muille aisteille. (Lazroe, 1998, 6)

Kaikkien kuvien ei tarvitse olla kauniita. Kuva voi ilmaista valokuvan olevan taidemuoto eikä vain kauniin auringonlaskun tai ajallisen hetken vangitsemista.

(<http://www.encorepub.com/ARCHIVES/ART/photography.html>)

Kuvan osa-alueet rakentuvat kokonaisuuksiksi ja luovat tunnesävyjä kuvaan. Kuvan estetiikan perusta riippuu paljolti siitä kuinka taitavasti kuvan tekijä osaa käyttää kuvan osa-alueita. (Lazroe, 1998, 7)

Kun kuvaa suunnitellaan on hyvä harkita: Mikä on kuvan tarkoitus?

Onko kuvan sisältö enemmän faktapohjainen vai tunnepohjainen? Mikä on kuvan tärkein visuaalinen elementti? Kun kuva on sommiteltu, tarkasta että:

Kuvan tarkoitus tulee ymmärretyksi. Kuvan pääobjekti tulee ymmärretyksi. Kameran teknisien osa-alueiden käyttö tukee kuvaa. Kuva-alan valinta on haluttu, kuvassa on kaikki tarvittavat osat esillä selkeästi jotta kuvan ymmärtäminen on mahdollista ja että

kuva on mahdollisimman yksinkertainen jotta sen olennainen informaatio välittyy. (Ward, 1999, 67)

Kauneus ja sen tulkinta on usein henkilökohtainen kokemus objektista tai kuvasta. Kauneus on opittuja arvoja ja se on liitoksissa kulttuuriseen aikakauteen ja ilmaisuun. Jokaisella katsojalle on oma tapansa lukea kuvaa, kuvan kokeminen kauniiksi on siis vain mielipidekysymys jossa kukaan katsoja ei voi olla väärässä.

Se onko kuva itsessään taidetta vai roskaa, on katsojan päätettävissä. (<http://nude-art-photography.50webs.com/>)

Toimiva kuva

Jokaisen kuvan taustalla on tarkoitus tai idea. Katsoja näkee vain lopputuloksen ja hänelle esitetyt viimeiset valinnat. Katsojan toiveet, pelot, henkilökohtaiset tavat katsoa kuvaa ja unelmat vaikuttavat kuvakokemukseen. (Ward, 1999, 64) Kun kuvaaja kommunikoi katsojan kanssa, se tapahtuu kuvan välityksellä. Jos katsoja ei ymmärrä kuvassa olevaa viestiä, voidaan viesti katsoa epäonnistuneeksi. Epäonnistunut viesti usein hylätään. Kuvaajan ja kuvan rakentajan tarkoitus on rakentaa visuaalinen viesti mahdollisimman luettavaksi katsojalle. Se miten viesti rakentuu, on vähintään yhtä tärkeä osa kuvaa kuin kuvan esittämä objekti. Toimivat ja informaation välittävät kuvat antavat katsojalle kokemuksen onnistuneesta viestistä.

9 Oma työ

.Morning with eggs. .Aamiainen munilla.

Työn idea

Työn idea käsittelee aihetta että asiat ympärillämme eivät ole sitä miltä ne päällepäin näyttävät. Kun yksi aamu heräämme, asiat ovat toisin ja tavalla johon emme ole tottuneet. Aamiainen munilla ei ole sitä miltä se näyttää.

Ollessamme lapsia, otimme asiat ympärillämme kuten ne meille esiintyivät ja meillä oli vähemmän kulttuurillisesti opittuja tapoja niiden käsittelemiseen. Lapsena käytimme enemmän mielikuvitusta ja loimme myös itse asioille tarkoituksia. Kasvaessamme olemme samaistuneet kulttuurillisiin tapoihin ja helposti hylkäämme meille vieraat asi-

at. Työssäni käsittelen tunnetta yllätyksellisyydestä, outoudesta ja epäjärjestyksellisyydestä. Käsittelen myös ajatusta siitä että tavanomaisilla asioilla on kevyempi puoli joka katsojan pitäisi hyväksyä ja oppia näkemään.

Mikä inspiroi minua tässä työssä?

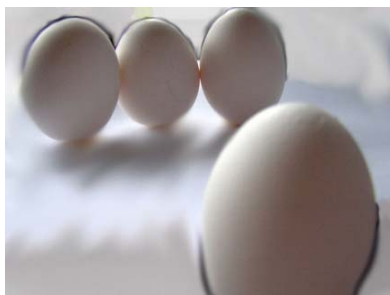
Minua inspiroi ajatus siitä että aivan tavalliset asiat muuttuvat ja ovat jotakin yllätyksellistä. Lasten kanssa leikkiessäni olen huomannut että heidän maailmaansa mahtuu enemmän mielikuvitusta, luovaa ajattelua ja ns. rajattomuutta. He saattavat kutsua kaikkia lintuja kotkiksi, käyttää mielikuvitusasioita leikkiessään tai yksinkertaisesti antaa asioille lisämerkityksiä ja mahdollisuuksia.

Mistä ajatusmaailma tulee?

Olen aikaisemmissa kouluissani Tanskassa ja Tšekeissä opiskellut pääaineena animaatiota ja olen hyvin kiinnostunut luomaan hieman absurdejakin maailmoja katsojalle. Minua myös kiehtoo ajatus siitä että asiat eivät vain yksinkertaisesti ole sitä miltä ne näyttävät vaan esim. esineillä on oma maailmansa jossa ne käyttäytyvät ihmismäisesti ja niillä on persoonallisuus.

Mitä haluan sanoa katsojalle?

Haluan antaa katsojalle mahdollisuuden hetkeksi vapauttaa mielensä ja ajatella jotain hassunkurista tai herättää katsojan mielessä kysymyksiä. Ajatuksena on että katsoja ottaisi askeleen taaksepäin kohti lapsuutta ja miettisi että asioilla on muitakin merkityksiä kuin vain ne jotka mahtuvat meidän aikuisten todellisuuteen. Jos katsoja näkee kuvat galleriassa, voi olla että ne eivät heti herätä ajatuksia. Jos katsoja esim. seuraavana aamuna ajattelee kuville ja siinä esiintyville objekteille toisen merkityksen, olen saavuttanut haluamani päämäärän.

58. Sketsejä

10 Lopullinen analyysi

10.1 Valmiit kuvat

59. *Morning with eggs.*

10.2 Raportti

Työn aloitus

Aloitin lopputyön ja kuvien tekemisen Tarto Kõrgem Kunstikoolissa Krista Mölderin pitämällä projektikurssilla. Kurssi alkoi syyskuussa 2005 ja kesti tammikuuhun 2006 asti. Tapaamisia oli yhteensä kuusi kappaletta ja tunnit kestivät viisi tuntia kerralla. Kurssilla oli minun lisäksi toinen oppilas joten opetus oli todella intensiivistä ja miellyttävää keskustelua.

Kurssin aikana kävimme läpi useita valokuvaajia ja heidän töitään. Keskustelimme kuvaajista, heidän töistään sekä luimme kirjallisuutta liittyen muutamiin lähemmin esitelttyihin kuvaajiin. Muuta kirjallisuutta oli mm. Virginia Wolfin novellit, Andreas Bretonin Nadja ja George Percin Tiloja / Avaruuksia. Käsittelimme myös surrealismia ja unia valokuvauksessa. Kurssiin liittyi myös visuaalisen kerronnan teoriaa ja katsoimme mm. Cris Markerin La Jeteen. Krista Mölder on MA-tutkintoaan suorittava opiskelija Eesti Kunsti Akadeemiassa.

Työn suunnittelu

Omien töiden tekemisen aloitin lokakuun loppupuolella jolloin myös hain näyttelyaikaa Tampere Majasta. Päätin tehdä kuvani studiossa jotta minulle ei koidu vaikeuksia etsiä kuvauspaikkoja yms. Päätin että käytän kuvissani vain esineitä enkä ollenkaan ihmisiä, taas edellä mainittujen syiden vuoksi. Samaan aikaan aloin kirjoittamaan kirjallista osuutta madiatekooni. Kirjallinen osuus eteni hitaasti, minulle oli helpompaa tehdä käytännönsuutta ja suunnitella kuvia. Kävin ohjaajani kanssa keskustelua kuvista ja suunnittelupirroksista. Sain ensimmäisen kuvaparin kuvattua digitaalisesti marraskuun lo-

pussa ja kirjoitin siihen tekstin samaan aikaan. Krista piti ideastani ja sketseistäni sekä sanoi että kirjoitettu osuus oli hyvä presentaatio työstäni. Hän myös mainitsi että kuvaparistani näkee elokuvallisen taustani ja aikaisemmat animaatio-opintoni jäljet. Marraskuussa sovimme myös että esittelemme toisen oppilaan kanssa työmme tammikuun alussa jolloin koulussa on kurssitöiden palautusviikko. Toisen kuvaparin tekeminen tuotti vaikeuksia ja en saanut mielestäni aiheeseen sopivaa kuvaparia luotua yhtä helposti kuin sain suunniteltua ensimmäisen kuvaparin. Työni edistyessä huomasin että olen hyvin vaativa itseäni kohtaan ja minulla oli vaikea tehdä päätöksiä sisällön suhteen. Kun viimein sain jonkun pienen päätöksen tehtyä, työ eteni vauhdilla uuteen vaiheeseen. Kävin kirjallista työtä ohjaavan opettajani Pekka Lähteen kanssa keskustelun työstäni marraskuun alussa ja se helpotti kirjoittamistani ja selkeytti sisältöä. Joulukuun alkuun mennessä olin saanut noin 20 sivua alustavaa tekstiä aikaiseksi ja viettäessäni Joulun Tartossa (juuri syystä että saan kirjoittaa rauhassa) sain kipinän kirjoittamiseen. Kirjallista osuutta kirjoitin aktiivisesti yhteensä noin 4 viikkoa. Alustavaa lukemista ja kirjoittamista kesti noin 3 kuukautta jolloin kirjoitin muutamia iltoja viikossa ja luin kirjoja aktiivisesti. Kirjallisen työn tekemistä hidastutti myös fakta että hain kirjani aina Suomesta enkä rahallisista syistä päässyt Suomeen kovinkaan usein.

Tammikuussa esittelin koulullani vain ensimmäisen kuvaparin ja kirjoitetun tekstin jota muutin todella paljon ennen esittelytilaisuutta. Olin kuitenkin päättänyt kuvaparien määrän, kuvien koon ja välineet joita tarvitsin kuvieni tekemiseen. Olin myös tehnyt piirretyt sketsit toisesta kuvaparista mutten esitellyt niitä opettajilleni koska piirustustaitoni eivät ole kovin hyvät ja halusin esitellä valmiimpaa materiaalia.

Työn toteutus

Varasin itselleni studiotilan 3 illaksi, yhteensä noin 15 tunniksi. Kun aloin tekemään käytäntöä, eteen tuli monia ongelmia. Koska kouluni myös vuokraa studiotilaa ja tammikuun lomien aikana varausohjelma ei toiminut kunnolla, tuli useita päällekkäisvarauksia ja minun varaukseni tietenkin olivat toisarvoisia koska olen oppilas. Olin suunnitellut saavani kuvat täysin näyttelyvalmiiksi tammikuun loppuun mennessä mutta päällekkäin varauksien vuoksi sain vain kuvattua kuvani ja aikatauluni petti. Onneksi pystyin jatkamaan vaihtoani helmikuun loppuun asti ja näin sain lisää aikaa ennen näyttelyn avajaisia 16.2. Ongelmat eivät kuitenkaan loppuneet vaan niitä ilmeni lisää mm. värikooneen kanssa jolla minun piti työni työstää printeiksi. Jollei koneesta olleet kemiat vanhentuneet niin se oli ylikuumentunut tai tukkeutunut ensimmäisen vuoden kurssilaisten

jäljiltä. Vietin yhden kokonaisen viikonlopun, yhteensä noin 16 tuntia, tehden väriprinttejä. Olin varannut myös runsaasti aikaa työni laminointiin ja kehystykseen. Halusin töihini kiiltävän kuumalaminoinnin, sain kuitenkin muovisen päällysteen. Ja koska tässä muovisessa päällystämässä kesti 2 päivää, piti minun itse kehystää kuvani. Niin kutsutun "laminoinnin" kestoa en oikein voi vieläkään ymmärtää, hakiessani kuvia olin 10 minuuttia etuajassa ja saapuessani paikalle niitä alettiin vasta silloin päällystää ja työni olivat valmiit noin 20 minuutissa. Sain juurikin sitä mitä en tilannut mutta koska näyttelyn avajaiset olivat seuraavana päivänä, päätin tyytyä siihen mitä oli. Ostin paspartuut ja kehystin kuvani itse. Näyttelyn avajaispäiväni olin ajoissa valmiina ja pystyttämässä näyttelyä Tampere-majassa. Luokkakaverini tuli vasta 30 minuuttia ennen avajaisten alkamista ja pystytti kuvansa hyvinkin nopeasti. Käydessäni tuntia ennen koululla noutamassa tavaroitani, luokkakaverini vielä kehysti kuviansa. Hyvää aikatauluttamista kenties?

Oma mielipiteeni kuvista

Olen aika tyytyväinen omiin kuviini. En syystä että ne olisivat upeita sisällöllisesti ja teknisesti vaan syystä että opin puolessa vuodessa tekemään käytännön työn studiassa ja valokuvauksen parissa. Minulla on toki vielä paljon oppimista valokuvauksesta, valosta, tekniikasta ja kaikesta siitä teoriasta mistä kirjoitin kirjallisen työni mutta ainakin edistyin suuren askeleen taidoissani. Lopputyöni ei ole kovinkaan perinteikäs visuaalisen suunnittelun lopputyö ja luulen että olen ainokainen oppilas valmistumaan TTVO:lta visuaalisena suunnittelijana joka ei juuri tiedä mitään web:in, 3-D:n tai printtimedia puolelta. En kuitenkaan halua työskennellä kyseisten asioiden parissa ja olen siksi tyytyväinen että tein lopputyöni valokuvauksesta ja sen visuaalisesta teoriasta. Toivon myös pääseväni jatkamaan samanlaisten opintojen parissa MA tutkintoon.

Vaihto ja lopputyön yhdistäminen olivat kannaltani hyvä ratkaisu, TTVO:lla en olisi saanut näin henkilökohtaista opetusta ja ohjausta tekniseltä puolelta kuin mitä nyt sain Tarto Kõrgem Kunstikoolissa. Olen koko vaihtoni ajan tehnyt 6 Päivisiä viikkoja koulussa ja palkitsevinta on ollut opettajien palaute työstäni. "Kun tekee paljon työtä, alkavat myös lopputulokset paranemaan"

**SÖÖMISE MÖTTED
SYÖMISEN AJATUKSET**

Margit Maksing
Katz
Katri Saukonpää

Tampere maja
Jaani tn 4

avamine/avajaiset
16.02.19.00

16.02. - 13.03.2006

60. Näyttelyjuliste

11 Lähteet

Arnheim, Rudolf, 1967, Art And Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Barthes Roland, 1980, Valoisassa huoneessa, Ranska, Editions Gallimard

Berger, John, 1991, Näkemisen tavat, Helsinki, Love kirjat

Bryan Jenny, 1995, Your Amazing Brain, Wishing Well Books, Victoria House Publishing Ltd.

Hietala, Veijo, 1993, Kuvien todellisuus, Jyväskylä, Gummerus kirjapaino Oy

Howard, Ken, 2003, Taidekoulu, Karkkila, Kustannus-Mäkelä Oy

Kulka, Tomas, 2005, Taide ja kitsch, Jyväskylä, Gummerus kirjapaino Oy

Langford, Michael, 1997, Basic Photography, Focal Press

Lazroe, Beth, 1998, Photography as Visual Communication, A curriculum, Tsekin ta-savalta, Akademie muzických umeni v Praze, filmova a televizni fakulta

Mäntylä-Kontkanen, Veronika, ja Saarela, 1997, Mielikuvitusta... tarkkaa näköä, että huomaa asian. : 7-13-vuotiaat lapset tulkitsevat populaarikuvaa, Hämeenlinnan opettajankoulutus

Perec, George, 2002, Tiloja / Avaruuksia, Helsinki, Paino kirjakas ky, Loki-Kirjat

Sanomalehtien liitto, 1994, Kuvan Journalismi, Forssan kirjapaino

Seppänen, Janne, 2002, Katseen voima, Tampere, Vastapaino

Seppänen Janne, Visuaalinen kulttuuri: Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle, 2005, Tampere, Vastapaino

Sontag, Susan, 2001, On photography, USA, Picador

Ward, Peter, 1996, picture composition for film and television, Reed educational and professional publishing Ltd

11.1 Internet- ja luento lähteet:

Aalto, Sirpa, 2004, Visuaalisen viestinnän analyysi ja harjoituskurssi, Hgin seudun avoin kesäyliopisto, luento. Sisältää muistiinpanoja Janne Seppäsen kirjasta Näkemisen tavat

Bucsescu, Dan

<http://acnet.pratt.edu/~arch543p/readings/Arnheim.html>, 1996, opetusmateriaali, Paragone, 15.11.2005

http://www.collierhighschool.com/teachers/bickart/general/golden_mean_notes.doc,

Maalaus DaVinci, 28.2.2006

<http://www.cc.jyu.fi/~kaarlo/kuvat/rearla.jpg>

Mainoskuva 28.2.2005

Elkams, James, Interview video, 24.10.2005 Peter Linnappin semiotiikan luento, videotallenne

<http://www.encorepub.com/ARCHIVES/ART/photography.html>)

(<http://www.edu.fi/oppimateriaalit/kaytannonfysiikka/fysiikka.asp>),

Verkko-oppimateriaalia ammatillisen fysiikan opintojen tueksi 29.9.2005

http://www.edu.fi/oppimateriaalit/kaytannonfysiikka/asuinymparisto_tuntoaisti.asp,
Verkko-oppimateriaalia ammatillisen fysiikan opintojen tueksi, 15.10.2005, 29.9.2005

Edward-Weston.com, 2005

[http://www.edward-weston.com/Edward Weston and Co Weston family website](http://www.edward-weston.com/Edward%20Weston%20and%20Co%20Weston%20family%20website)

<http://www.ilmainensanakirja.fi>, Ilmainen sanakirja

Janszen, Eric

<http://hackvan.com/pub/stig/pix/subversive/parody.calvin.klein.eternity.cologne.jpg>,
21.1.2006 Calvin Klein parodia kuva, kotisivu

<http://home.hccnet.nl/h.schalen/produkten/2003-hamburger-001-a.JPG>

Mainoskuva, 28.2.2006

<http://www.honda.fi/>, mainoskuva, 28.2.2006

http://img.mtv3.fi/mn_kuvat/mtv3/uutiset/yleiskuvia/ruoka_ravinto_elintarvikkeet/9104.jpg,
Mainoskuva 28.2.2006

Martola, Eetu, 2002

<http://katastro.fi/~eetu/pietari02/>, matkablogi, 28.2.2006

<http://www.palonen.fi/jpgkuvat/japani/isot%20japani/pyyhe.jpg>,

Mainoskuva, 28.2.2006

Salgado, Sebastian

http://www.utah.edu/unews/news_images_2003/September/salgado_sugar.jpg,

dokumenttikuva, 28.2.2006

Shteyrenberg, Igor, 2002

<http://pages.slc.edu/~psychology/biographies/arnheim/>, Biografia, 15.11.2005

Sillanpää, Eetu

http://www2.hs.fi/extrat/kulttuuri/vuodenlehtikuvat2004/kuvat/Vuoden_lehtikuva.jpg,

Vuoden lehtikuva 2004

Suomen yritysnumeropalvelu, 2005

<http://www.020300200.com/>, Kotisivut, 21.9.2005

Recuencon, Eugenio, 2006

<http://www.eugeniorecuenco.com/>,

Valokuvaaja Eugenio Recuencon portfolio 20.9.2005

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Aistit>, Ilmainen verkkosanakirja, 15.1.2006

Wakefield, James, 2002

<http://www.focalfix.com/artform/section4.shtml>, kirjoituksia valokuvauksesta,
15.12.2005

12 Liitteet

12.1 Näyttelyhakemus

NÄYTTELYHAKEMUS

1/2

29.9.05 Tampere maja

Lopputyönäyttely Katri Saukonpää

Projektityönäyttely Katrin Sefer

Näyttelyn ajankohta: 16.2.-13.3.2006

Näyttelyn formaatti: Valokuvia

Näyttelyn laajuus: Max/n. 12 kpl A3-A2 kuvia (tai pienempiä)

Näyttely sisältää kirjallisen osion pituus A4 ja Katri Saukonpään visuaalisen portfolion.

Näyttelyn perusta:

Tartu Kõrgem Kunstikoolin valokuvauksen osaston projektikurssi 4. vuosikurssin opiskelijoille. Kurssin teema on "Photography as description" Kurssin ohjaajina toimivat Krista Mölder ja Vallo Kalamees.

Katri Saukonpään lopputyö perustuu projektikurssiin ja on opinnäytetyö Tampereen Ammattikorkeakoulun Taiteen ja Viestinnän oppilaitokselle, visuaalisen suunnittelun linjalle. Ohjaava opettaja visuaalisen suunnittelun lehtori Pekka Lähde.

Yhteystiedot:

Katri Saukonpää

Raatuse 22 / 313

51013 Tartu

katri.saukonpaa@cult.tpu.fi

+372 536 29 155

12.2 Englanninkielinen työnkuvaus

.Morning with eggs.

What is the work about?

The work is about an idea that things are not like we sometimes suppose or think. What if the very ordinary things around us change to be special? One day we wake up and things are not like we used to see them. Breakfast with eggs and it's not what it seems.

When we are small children we take things as they appear and we don't have the borders to limit our ideas and imagination. When we grow up we bit by bit get used to things to be something and when they change or seem odd, we just feel that those thing's don't fit in our world. We simply lock them out and hope that they don't exist if we don't see them.

My work is about creating a feeling of a surprise, feeling of oddness and disorganized normal things around us. My work is about playing with an idea that things have a lighter side what we haven't thought and we should free our minds to see it and adapt it. I like the idea of breaking the rules, making known things to be unknown and give feeling of individualism to the objects we human have made so ordinary.

What inspired me in this work?

I was inspired by the idea that some things come up in our lives as we haven't expected to. We plan things, we live in organized life and we have an idea of what surrounds us. What if there are differences what come across us? What if there is a break in the pattern?

I got interested with the topic when I have played with children. Their way of thinking is very revolutionary and they break the codes what we have in the adult world. Children can call the the fish a bird and they can call all the birds as eagles thought they know that things are not like that. They do imaginary things and their world is filled with colors, ideas and adventures. I started to think in what point do we adults a bond those ideas and why do we do so. Wouldn't it be possible even to keep the idea of impossible combinations?

Why I am interested about it?

The fact why I am interested f these odd topics is that I think we humans quite often leave small details unnoticed. We make things organized and meaningless to ourselves and to each others. We fall to one route of thinking and then we keep it. Or at least changing it is too painful and difficult that we hardly ever do it. Or we hardly ever have time to do it. With my work I want to wake myself up to see small details, small little mysterious and small thoughts what are arisen from normal life. In the children's world I have noticed that those little breaks usually bring lightness to the life, it brings joy and humor and that is what I want to show in my own work too.

Where does it come?

During my studies as a visual designer and earlier years with the animation I have started to think of object as individuals in the human life. I find it very fashionating that objects do have a deeper meaning that just being and object. I remember from childhood that we all children use to think about and create meanings to things and world around us. I have also played with children a lot and I enjoy their way of thinking. They take everything more simply and more freely. They let their imagination to flow and are not tied to some ideas how things have to be done or thought. I think if we adult would take some influence of that thinking method, our lives would be less stressed and we wouldn't maybe feel so tied.

Why it is interesting to others?

It is a surrealistic and more free way to think of life and world but I think it would give us a bit more freedom and relaxation in our adult world. It would so to say take us a step backwards to our childhood and give the viewer a tool to free the mind to think more free.

If a viewer sees these things in the gallery, maybe the idea won't open right away. It could also be an achievement if these photos would make more sense the next day in the breakfast table or on the way to work .If the images where viewed from the street and the viewer started to think about them. Maybe the viewer might also walk in and see the meaning what didn't deliver through the window.

12.3 Kuvalista

1. Merkityksellistämisen kaksi tasoa, Katri Saukonpää K.S.
2. Denotaatio, liikennemerkki, <http://katastro.fi/~eetu/pietari02/>
3. Nordströmin kuvan tulkintamalli ymmärryksentasoista, Nordström G.
4. Tuntoaisti, (<http://www.palonen.fi/jpgkuvat/japani/isot%20japani/pyyhe.jpg>)
5. Haju- ja makuaisti,
http://img.mtv3.fi/mn_kuvat/mtv3/uutiset/yleiskuvia/ruoka_ravinto_elintarvikkeet/9104.jpg
6. Tasapainoaisti, <http://www.honda.fi/>
7. Kuudes aisti ja intuitio, <http://www.cc.jyu.fi/~kaarlo/kuvat/rearla.jpg>
8. Mielikuva, <http://home.hccnet.nl/h.schalen/produkten/2003-hamburger-001-a.JPG>
9. Esimerkki mainoskuvasta, <http://www.020300200.com/>
10. Muotikuva, Eugenio Recuenco
11. Uutiskuva, Eetu Sillanpää
12. Dokumenttikuva, Sebastian Salgado
13. Taidekuva, K.S.
14. Kanamunan hahmo ja kanamunan muoto, K.S.
15. Kuvio, yksi ja toistuvakuvio, ryhmä K.S.
16. Toistuvuus, tekstuuri ja toistuvuuden rikkoutuminen, K.S.
17. Tekstuuri, K.S.
18. Suoravalo, kova ja suoravalo, pehmeä, K.S.
19. Heijastunut valo ja kaksi valonlähdettä, K.S.
20. Tasaisesti suodattunut valo, K.S.
21. Siluetti, K.S.
22. Salama, K.S.
23. Harmaa-asteikko, K.S.
24. Valon karaktäärit, Beth Lazroe
25. High key, Mid tones, Juha Koskenkylä ja Low key, kuva Risto Saukonpää
26. Janan AB-kultainen leikkaus, Ken Howard
27. Kultainen leikkaus, prosentuaalinen, Juha Koskenkylä
28. Madonna with child and saints, Leonardo DaVinci
29. Kuvan kolminaisjako, Juha Koskenkylä
30. Kuvan kahtiajako, Juha Koskenkylä
31. Vaakasuorat linjat ja diagonaaliset linjat, K.S.

32. Linjat kuvassa, Risto Saukonpää
33. Kuvakulma, K.S.
34. Kuvan fyysinen tila, K.S. ja kuvan psykologinen tila, K.S.
35. Mental space, K.S. ja kuva Daizo ja rakennettu tila, K.S.
36. Diagrammi tasapainoalueista, Rudolf Arnheim
37. Liike ja tasapainottomuus, K.S.
38. Liikkumattomuus, tasapaino, K.S.
39. Syväterävyys ja paino, K.S.
40. Objektin paino ja koko, K.S.
41. Geometriset muodot, K.S.
42. Tumman ja vaalean alueen käyttö, K.S.
43. Muodon jatkuvuus kuva-alan ulkopuolella, K.S.
44. Kaatuvat linjat, K.S.
45. Alaosan käyttö, K.S.
46. Tasapaino sommittelulla, K.S. ja kuva Risto Saukonpää
47. Tasapaino rajauksella, K.S.
48. Katseen suunta, K.S.
49. Kuvan yläosan käyttö, K.S.
50. Kuvan lukusuunta, K.S.
51. Muoto huomiopisteenä, Edward Weston
52. Valoisuushuomiopiste, Juha Koskenkylä
53. Psykologinen huomiopiste, Juha Koskenkylä
54. Linjojen yhtenemiskohta, Risto Saukonpää
55. Suhde, Eric Janszen
56. Rytmi kuvassa, Risto Saukonpää
57. Kauneutta edistävät S-kaaret, William Hogart
58. Sketsejä, K. S.
59. .Morning with eggs. K.S.
60. Näyttelyjuliste, Madis Kats ja K.S.